

**DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT**

**IVERKSETTINGSBREV
FOR
FORSVARET
FOR GJENNOMFØRINGSÅRET 2008**

Oslo, 25. januar 2008

1.	Generelt	5
1.1	Innledning	5
1.2	Forsvarets utvikling og virksomhet i 2008.....	5
1.3	Økonomisk-administrative mål for perioden 2005-2008	6
1.4	Prioriteringer	7
1.5	Henvisninger.....	8
2.	Hovedmål for virksomheten i 2008	9
2.1	Strategisk målbilde for forsvarssektoren.....	9
2.2	Mål og resultatkrav for Forsvaret i 2008.....	9
2.3	Forsvarets styrkestruktur og fornyelsen av denne	12
2.4	Operativ virksomhet og leveranser	16
2.5	Økonomi.....	23
2.6	Styrkeproduksjon og logistikk	29
2.7	Forsvarlig forvaltning.....	34
2.8	Personell.....	36
2.9	Holdninger, etikk og ledelse	40
2.10	Måltrettet anvendelse av ny teknologi	42
2.11	Følgende oppdrag er av generell art og er ikke fordelt på målbilde	43
3.	Omtale av de enkelte kapitler	45
3.1	Kapittel 1720 Felles ledelse og kommandoapparat.....	45
3.2	Kapittel 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	45
3.3	Kapittel 1731 Hæren.....	46
3.4	Kapittel 1732 Sjøforsvaret	47
3.5	Kapittel 1733 Luftforsvaret	47
3.6	Kapittel 1734 Heimevernet	48

3.7	Kapittel 1735 Etterretningstjenesten	48
3.8	Kapittel 1740 Forsvarets logistikkorganisasjon	48
3.9	Kapittel 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	50
3.10	Kapittel 1790 Kystvakten.....	51
3.11	Kapittel 1791 Redningshelikoptertjenesten.....	51
3.12	Kapittel 1792 Norske styrker i utlandet.....	52
3.13	Kapittel 1795 Kulturelle og allmenntilgode formål.....	52
4.	Ledelse og styring.....	52
4.1	Innledning	52
4.2	Risikostyring	52
4.3	Måloppfølging.....	53
4.4	Etatsstyringsmøter	54
4.5	Forsvarssjefens årsrapport (FÅR)	54
4.6	Resultat- og kontrollrapport 1 og 2 (RKR 1 og 2)	55
4.7	Månedssrapporter	56
4.8	Ad hoc-rapportering	56
4.9	Investeringsrapportering	56
4.10	Årlig vurdering av operativ evne (VOE)	57
4.11	Særlige innspill med egne tidsfrister	58
5.	Plangrunnlag 2009	58

VEDLEGG:

- A: Strategiske mål og resultatkrav
- B: Operativ struktur, beredskapskrav og NATO styrkemål (gradert) (*utgis i eget skriv*)
- C: Forsvarssjefens policy og program for øvelser og utenlandsk trening, 2008 (undervedlegg gradert) (*utgis i eget skriv*)
- D: Materiellvedlegg for perioden 2008-2011 (*utgis i eget skriv*)
- E: Eiendom, bygg og anlegg (EBA)
- F: NATO styrkemål (gradert) (*utgis i eget skriv sammen med vedlegg B*)
- G: Personellrelaterte oppdrag til Forsvaret 2008 (*utgis i eget skriv*)
- H: Direktiv for bidrag til operasjoner i utlandet og flernasjonale beredskapsstyrker (gradert)
- I: Budsjettrammer 2008
- J: Plangrunnlag 2009 (*utgis senere*)
- K: Miljøtiltak i Forsvaret

1. GENERELT

1.1 Innledning

Iverksettingsbrev for Forsvaret (IVB for Forsvaret) for 2008 fra Forsvarsdepartementet (FD) angir overordnede føringer for Forsvaret for virksomhetsåret 2008, og danner dermed rammer og grunnlag for utformingen av forsvarssjefens virksomhetsplan for 2008. Oppbygningen av IVB for Forsvaret 2008 er endret fra 2007. Innledningsvis gis noen overordnede føringer. Hoveddelen av dokumentet er del to som beskriver hovedmålene for virksomheten i 2008, inkludert blant annet strategisk målbilde, resultatkrav, operativ struktur, styrkeproduksjon og operative leveranser. Del tre er en kort beskrivelse av de enkelte kapitler, mens retningslinjer for styring gis i del fire. Del fem omhandler plangrunnlag for 2009. Dokumentet har flere vedlegg som inneholder mer spesifikke føringer som utfyller hoveddokumentet. Ved eventuelt mulig motstrid mellom hoveddokument og vedlegg, er det hoveddokumentet som gjelder.

IVB for Forsvaret for 2008 er utformet med utgangspunkt i Iverksettingsbrevet for forsvarssektoren 2005-2008 (IVB LTP) – fireårsperspektivet med tilhørende planleggingsgrunnlag. Fireårsperspektivet, som grunnlag for utforming av årlig budsjett og virksomhet, skal bidra til å sikre gjennomføringen av nødvendige tiltak for å realisere den vedtatte langsiktige styrking av operativ virksomhet og strukturelle fornyelse. IVB for Forsvaret for 2008 er basert på plangrunnlaget for 2008 og på de føringer som er gitt fra FD ifm. utarbeidelse av endelig budsjettramme. Der annet ikke er presisert nærmere, vises det til føringene i IVB LTP.

IVB for Forsvaret for 2008 gir rammer forsvarssjefen (FSJ) og Forsvaret skal holde seg innenfor ved løsning av pålagte oppgaver og oppdrag i 2008. Styringen av Forsvaret vil bli basert på det strategiske bildet (sektormålbildet). Oppfølgingen av iverksettingsbrevet vil skje gjennom den løpende styringsdialogen, formelt gjennom etatsstyringen og etatsstyringsmøtene. Etatsstyringen skal følge opp eventuelle vesentlige avvik i forhold til måloppnåelse eller andre forhold av betydning for oppdragsgjennomføringen i Forsvaret.

1.2 Forsvarets utvikling og virksomhet i 2008

Året 2008 er avgjørende når det gjelder å vurdere helheten i omstillingen som har vært gjennomført i perioden 2005-2008, og dermed for forsvarssektorens egen troverdighet og evne til å følge opp politiske vedtak innenfor politisk fastsatte budsjettildelinger.

Hovedfokus skal rettes mot i størst mulig grad å ferdigstille de organisatoriske og strukturelle endringene som er angitt i IVB LTP, slik at også den interne ressursbruken innenfor det enkelte kapittel dreies i retning av operativ drift og modernisering av styrkestruktur. Gevinster skal realiseres og områder effektiviseres for å frigjøre ressurser til operativ virksomhet og materiellinvesteringer. Dette er avgjørende for arbeidet med å oppnå mer varig balanse mellom oppgaver, struktur og ressurstilgang.

Et sentralt virkemiddel i den sammenheng er bl.a effektivisering av logistikk- og støttevirksomheten.

Regjeringens prioriteringer i Soria Moria-erklæringen, spesielt satsningen på nordområdene og en økt vektlegging av deltagelse i FN-ledede fredsoperasjoner, videreføres for 2008. I tillegg skal verneplikten opprettholdes omtrent på 2007-nivå. Innføringen av kvinnelig sesjon forventes å gi Forsvaret tilgang til ytterligere kvalifisert personell og også bidra til å styrke andelen av kvinner i Forsvaret.

Forsvaret skal i 2008 videreføre en betydelig operativ virksomhet i Norge og utlandet. I tillegg skal det legges stor vekt på at kvaliteten på gjennomføringen av forvaltningsoppgavene knyttet til anskaffelser, materielldrift, økonomi og lønn på alle nivåer i Forsvaret forbedres ytterligere, og at forvaltningen er i samsvar med gjeldende regelverk og god regnskapsskikk. Spesielt skal gjengangere og andre alvorlige forhold påtalt i Riksrevisjonens revisjonsbrev følges opp, og nødvendige tiltak gjennomføres. Forsvaret skal ila. første halvår 2008 implementere økonomiprojektet i LOS-programmet (styringssystem for økonomi, personell og logistikk).

En nærmere omtale av de viktigste mål og prioriteringer for 2008 er gitt nedenfor under punkt 1.4 og i det strategiske målbildet. Hva angår realiseringen av samtlige av de mål som ble fastlagt for langtidsperioden 2005 – 2008 (IVB LTP), erkjenner FD at dette ikke vil være fullt ut realistisk. Det skal imidlertid fokuseres på å sikre en best mulig implementering av gjeldende planverk. I rapporteringen skal det legges vekt på å forklare avvik i måloppnåelsen ift. IVB LTP.

Forsvaret skal i 2008 fortsatt holde fokus på organisasjonskultur, holdninger, etikk og ledelse. Dette er viktig både for å videreføre omstillingsprosessen og for å bidra til å opprettholde nødvendig troverdighet og tillit i samfunnet. Alt personell skal ha holdninger og verdier som kreves for å ivareta Forsvarets unike egenart som statens sterkeste maktmiddel og som bidrag til god forvaltning av menneskelige og materielle ressurser. For å oppnå dette skal Forsvaret følge opp handlingsplan for holdninger, etikk og ledelse.

Evne og vilje til å bidra til så langt som mulig å nå Forsvarets overordnede omstillingsmål skal være det sentrale kriterium for å måle den enkelte ansvarlige sjef i Forsvaret i 2008. I tillegg skal ansvarlige sjefers måles på evnen til å frembringe prioriterte leveranser, spesielt de som er rettet mot regjeringens satsningsområder.

1.3 Økonomisk-administrative mål for perioden 2005-2008

Finansieringen av styrket operativ virksomhet og materiellinvesteringer i langtidsperioden skal i all hovedsak foregå gjennom en omprioritering av minimum 2 mrd. 2004-kroner fra logistikk- og støttevirksomhet, samt EBA-investeringer. Dette innebærer at FLO må videreutvikles og effektiviseres frem til utgangen av 2008. Det skal videre foretas reduksjoner i øverste ledelse og utenlandsstillinger, særlig lavere prioriterte stillinger i NATO-systemet. Det er videre lagt til grunn generelle kutt i

driftsutgifter knyttet til kurs, konferanser, representasjon og reiser. Også innenfor EBA er det lagt til grunn vesentlige kostnadsreduksjoner, både ved utrangering og avhending av EBA, og gjennom redusert husleie.

Følgende økonomisk-administrative mål skal iht. IVB LTP (2005-2008) realiseres for forsvarssektoren senest innen utgangen av 2008:

- Forskyve minimum 2 mrd. 2004-kroner fra logistikk- og støttevirksomhet til operativ virksomhet og materiellinvesteringer relativt til 2004-nivået. Av dette skal netto minimum 600 mill. 2004-kroner frigjøres fra FLO i løpet av 2005-2008.
- Redusere de samlede driftsutgiftene til et nivå i 2008 som ligger 0,9 mrd. 2004-kroner lavere relativt til 2004-nivået.
- Forsvaret, inkludert stadig tjenestegjørende personell som deltar i operasjoner i utlandet, skal bestå av maksimalt 15 000 årsverk innen utgangen av 2008. Det er imidlertid en felles forståelse mellom FD og Forsvaret at årsverksforbruket kan bli noe høyere, gitt at det kan dokumenteres at dette er totaløkonomisk lønnsomt på kort og lang sikt.
- Tilføre operativ virksomhet over 1,5 mrd. 2004-kroner for å øke den operative strukturens relevans og tilgjengelighet.
- Styrke materiellinvesteringer med mer enn 1,3 mrd. 2004-kroner, og redusere EBA-investeringer til maksimalt 0,9 mrd. 2004-kroner per år.
- Redusere EBA i bruk i hele forsvarssektoren fra 4,0 mill. kvm. til maksimalt 3,5 mill. kvm. innen utgangen av 2008. For Forsvaret alene betyr dette maksimalt 3,3 mill. kvm. ved utgangen av 2008.

1.4 Prioriteringer

På overordnet nivå skal den samlede virksomheten i Forsvaret i 2008 styres slik at krav til økonomistyring og forsvarlig forvaltning, herunder Program LOS i Forsvaret, ivaretas. På dette grunnlag skal prioritert operativ aktivitet, vektlegges foran annen fredsaktivitet. God økonomistyring og forsvarlig forvaltning anses å være en forutsetning for annen virksomhet i forsvarssektoren. Det vises i den forbindelse til § 4 b i Reglementet for økonomistyring i staten som lyder: "Alle virksomheter skal sikre at fastsatte mål og resultatkrav oppnås, ressursbruken er effektiv og at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, herunder krav til god forvaltningsskikk, habilitet og etisk adferd." Når det gjelder operativ aktivitet, skal hovedprioritet i 2008 være forberedelser til, samt gjennomføring av pågående og besluttede militære operasjoner i Norge og utlandet, inkludert kapasiteter som direkte understøtter gjennomføringsevnen for disse operasjonene.

Generelt er det viktig for den videre modernisering og omstilling i forsvarssektoren at styrkeproduksjon og støttevirksomhet effektiviseres og bedre tilpasses operative behov. Dette er et kjernepunkt i gjennomføringen av innværende langtidsplan. Effektivisering av virksomheten og frigjøring av midler for oppbygging av de deler av

organisasjonen som skal øke bemanningen, kobles mot hverandre. Det siste skal iverksettes som et resultat av realisering av det første, selv om det er åpnet for at FLO kan beholde/engasjere nytt personell der det kan godtgjøres totaløkonomisk lønnsomhet på kort og lang sikt.

Innenfor rammen av ovenstående legger budsjettet for 2008 opp til at operative leveranser prioriteres slik at Forsvaret i både det korte og lange tidsperspektivet blir satt bedre i stand til å utføre Forsvarets oppgaver. Forsvaret bes følge opp dette. Spesielt Hæren får tildelt betydelig økte driftsmidler. Samlet sett forventer FD at dette vil styrke evnen til å oppfylle de mål og forpliktelser Norge har påtatt seg overfor FN og NATO.

FD anser at det er grunnlag for at det samlede aktivitetsnivået i Forsvaret blir generelt høyere i 2008 enn i 2007, og da spesielt i nord, pga. effektiviseringer i FLO og FB, og andre forhold som omtales under de enkelte kapitler.

1.5 Henvisninger

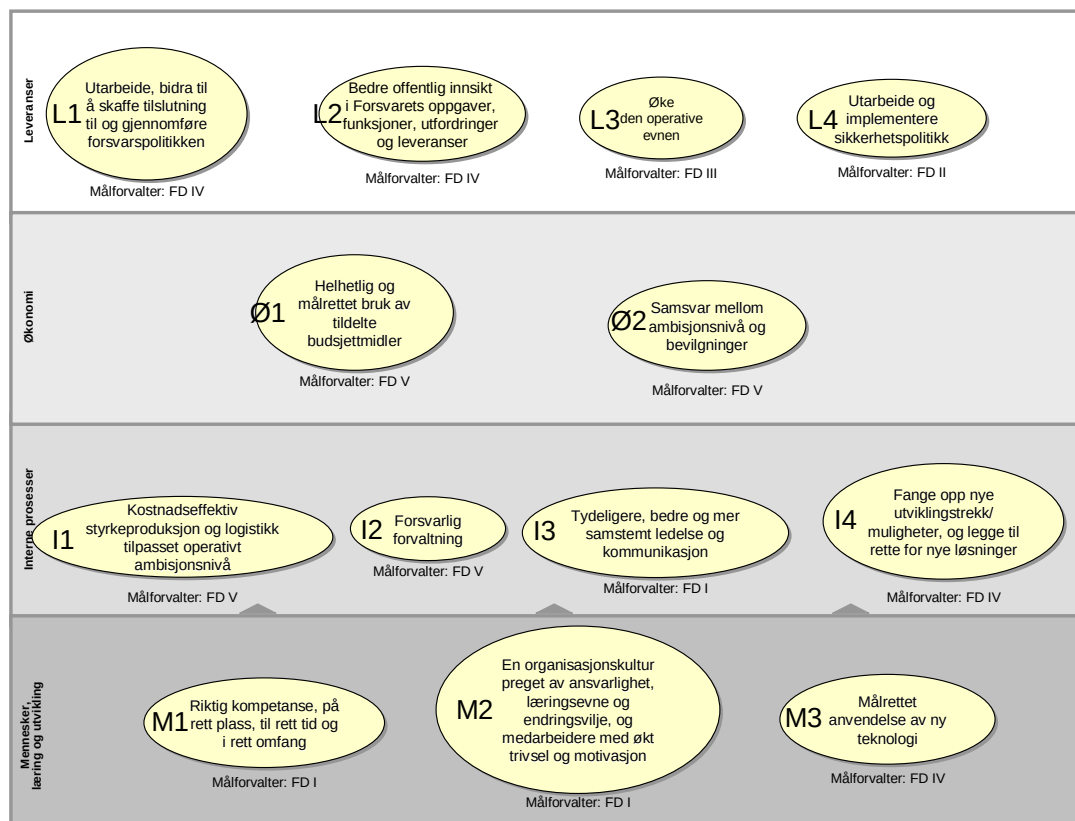
I tillegg til IVB LTP vises det til:

- Reglement for økonomistyringen i staten (Reglementet) og bestemmelser for økonomistyringen i staten (Bestemmelsene) av 12. desember 2003;
- Etatsstyring – FDs retningslinjer til etatene (RETAS) av 9. mars 2005, som beskriver styringsdialogen mellom departementet og underliggende etater og hvordan denne skal gjennomføres;
- FDs økonomiinstruks til etatene (FØET) av 11. mars 2005, som omhandler krav til økonomiforvaltningen i etatene;
- FDs retningslinjer for tjenestefeltet eiendom, bygg og anlegg (FD REBA) av 6. september 2004, som gir ansvars- og funksjonsfordelingen innenfor tjenestefeltet.

2. HOVEDMÅL FOR VIRKSOMHETEN I 2008

2.1 Strategisk målbilde for forsvarssektoren

Det strategiske målbildet fastsetter strategiske mål for hele forsvarssektoren. Dette målbildet er overordnet målbilder for de enkelte etater.

2.2 Mål og resultatkrav for Forsvaret i 2008

Fra det strategiske målbildet for forsvarssektoren er det utledet mål og resultatkrav for Forsvaret i virksomhetsåret 2008. Målene er konkretisert til resultatkrav som er gitt som styringsparametere. FSJ er ansvarlig for gjennomføringen av de oppdrag som gjelder Forsvaret, og vil bli vurdert og målt i forhold til i hvilken grad Forsvaret oppnår fastsatte mål og resultatkrav.

For konkretisering av styringsparametere, se vedlegg A: - Strategiske mål og resultatkrav.

Sektormål	Forsvarets mål	Styringsparametere
L1: <i>Utarbeide, bidra til å skaffe tilslutning til, og gjennomføre forsvarspolitikken</i>	A. Realiser Forsvarets styrkestruktur slik den ble fastlagt for FMO for langtidsperioden 05–08 (IVB LTP).	L1-1: Strukturutvikling
L3: <i>Øke den operative evnen</i>	B. Mer nasjonal operativ aktivitet i nordområdene i tråd med Soria Moria. C. Økt deltagelse i FN-operasjoner, og videreført deltagelse i NATO-operasjoner. D. Etablere operativ evne	L3-2: Operativ status L3-3: Operasjoner i nordområdene.
Ø1: <i>Helhetlig og målrettet bruk av tildelte budsjettmidler</i>	E. Unngå netto merforbruk på samtlige kapittel/poster F. Minimalisert netto rest på samtlige kapittel/poster	Ø1-1: Gevinstrealisering Ø1-2: Regnskapsstatus
I1: <i>Kostnadseffektiv styrkeproduksjon og logistikk tilpasset operativt ambisjonsnivå</i>	G. Mest mulig omsetning av tildelingen på investeringsbudsjettet H. Ingen tæring på lager- og varebeholdning uten at dette er avklart med FD I. Materiell tilgjengelig for styrkeproduksjon og operativ virksomhet	I1-1: Omsetningsevne materiellinvesteringer I1-2: Lager-/varebeholdninger I1-3: Materielltilgjengelighet I1-4: Gjennomføringsgrad styrkeproduksjon
I2: <i>Forsvarlig forvaltning</i>	J. Utrangering av materiell og EBA i.h.t. til SUP K. All forvaltning skal være forsvarlig og etiske retningslinjer skal følges L. Gitte krav til regnskap og dokumentasjon skal oppfylles. M. Redusere energiforbruk	I2-1: Fakturakontroll I2-2: Lønnsutbetalingskontroll I2-3: Håndvåpenkontroll I2-4: Materiellbeholdningskontroll I2-5: Miljøvernstatus energiforbruk
M1: <i>Riktig kompetanse, på rett plass, til rett tid og i rett omfang</i>	N. En personell- og gradsstruktur som er i kvalitativ og kvantitativ balanse (innenfor gjeldende ÅV-rammer) O. Økt kvinneandel i Forsvaret P. Sikre bred rekruttering til Forsvaret med basis i verneplikten	M1-1: Personellstruktur M1-2: Gradsstruktur

Sektormål	Forsvarets mål	Styringsparametere
	Q. Veteraner etter internasjonale operasjoner blir ivaretatt på en god måte (kvalitativ) R. Korrekt og relevant data som grunnlag for styringsinformasjon innen personellområdet (kvalitativ)	
<i>M2:</i> <i>En organisasjonskultur preget av ansvarlighet, læringsevne og endringsvilje, og medarbeidere med økt trivsel og motivasjon</i>	S. Motiverte medarbeidere. T. Organisasjonskultur preget av ansvarlighet, læringsevne og endringsvilje.	M2-1: Jobbtilfredshet M2-2: Lederskap
<i>M3:</i> <i>Måltrettet anvendelse av ny teknologi</i>	U. NBF grad 1 implementert og nytt forvaltningssystem tatt i bruk, samt forbedret kontroll og helhetlig styring med ressursbruken innen IKT.	

Tabell 1 Mål og resultatkrav for Forsvaret i 2008

2.3 Forsvarets styrkestruktur og fornyelsen av denne

Sektormål: L1: Utarbeide, bidra til å skaffe tilslutning til, og gjennomføre forsvarspolitikken

Konkretisering av målet:

1. Utarbeide et forsvarspolitisk beslutningsgrunnlag som gir grunnlag for en langsiktig og helhetlig utvikling av forsvarssektoren.
2. Kunne respondere raskt og hensiktsmessig, innenfor de gitte ressursrammer, på pol. etterspørsel.
3. Implementere langtidsplaner og budsjett gjennom etatsstyring, på en slik måte at vedtatte strukturmål blir nådd.
4. Målet må ses i sammenheng med L2.

Kritiske suksessfaktorer:

1. Det blir truffet pol. beslutning som understøtter målsettingen om balanse mellom ambisjoner og ressurser.
2. FD evner å utøve en dynamisk og helhetlig planlegging og styring av forsvarssektoren mot vedtatte mål.
3. Med bakgrunn i pågående studie- og utvalgsarbeid utarbeide et helhetlig grunnlag for neste langtidsdokument.
4. Det blir utarbeidet policy og planer for Forsvarets langsiktige utvikling.

Forsvarets mål:

- A. Realiser Forsvarets styrkestruktur og organisasjon slik den ble fastlagt for FMO for langtidsperioden 05–08 (IVB LTP).

<i>Styringsparametere:</i>	<i>Tiltak:</i>
L1-1: Strukturutvikling (FSJs styringsområde) Iht. vedlegg A	

Ved utgangen av 2008 forventes de organisatoriske hovedtrekkene beskrevet i IVB LTP 2005-08 å være på plass, herunder en styrket evne til utøvelse av overvåkning og suverenitetshevdelse, med prioritet til nordområdene, og til deployering til operasjoner hjemme og ute.

Hovedtrekkene i struktur- og organisasjonsutviklingen i 2008 skal være at:

- Hæren arbeider videre mot etableringen av en deployerbar og moderne brigade, Brigade Nord. I 2008 skal Hæren ha kapasitet til samtidig å støtte to operasjoner utenlands med større bidrag – ett i Afghanistan på dagens størrelse og ett på kompani nivå. Hæren skal – etter 2008 – kunne vedlikeholde et bataljonsstørrelsesengasjement i operasjoner utenlands over en periode på 3-5 år.
- Sjøforsvaret innfører nye fregatter og missiltorpedobåter (MTB-er). Innfasing av NH-90 helikopter forberedes. Prioritet skal gis til aktivitet i nordområdene. Kystvakten skal styrke sin kapasitet i nord relativt til sør sammenlignet med 2007-nivået.

- Luftforsvaret fortsetter moderniseringen av kampflyvåpenet gjennom oppgraderinger, samtidig som oppgraderinger av eksisterende materiellsystemer, bl.a. P-3 Orion og C-130, gjennomføres. Mottak av C-130 Hercules, både leasingfly og nye J-modeller, planlegges og iverksettes. Ett C-130J mottas i 2008. Innfasing av NH-90 forberedes. Prioritet skal gis til maritim luftovervåkning i nord og kampflyvåpenet, i den rekkefølge. Generelt skal aktivitet i nordområdene gis prioritet.
- Heimevernet fortsetter kvalitetsreformen med prioritet til å oppnå full operativ kapasitet for innsatsstyrkene ved utgangen av 2008. Inntil 450 mill. kroner skal søkes investert i nytt HV-materiell i 2008.
- Felles ISTAR-kapasiteter for overvåkning, etterretning, målidentifikasjon og rekognosering videreutvikles med kapasiteter fra Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret.
- Innenfor fellesavdelingene styrkes Felles kompetansesenter for kommando, kontroll og informasjonssystemer (FK KKIS), og avstemt mot forpliktelsene innenfor deltagelse i operasjonene i utlandet.
- Forsvarets sanitet (FSAN) gjennomfører organisasjonsendringer som gjenspeiler Forsvarets endrede innretting med fokus på operasjoner i utlandet. FSAN skal effektiviseres og omorganiseres med sikte på å etablere deployerbare enheter for bruk ute og hjemme. Forsvaret skal snarest mulig, og i samarbeid med Den norske legeförening, fremskaffe et forhandlingsgrunnlag til en langsiktig og helhetlig rammeavtale for å bidra til å sikre dekning av leger til utenlandsoperasjoner. Forhandlinger samordnes i forbindelse med revisjon av gjeldende særavtale for tjeneste i utenlandsoperasjoner.
- Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) viderefører interneffektiviseringen. Prioritet skal gis til vesentlig økt evne til å gjennomføre materiellinvesteringer, innføringen av LOS-programmet i Forsvaret og betydelig forbedret materiellforvaltning. Oppbygging av deployerbare logistikkbasar og andre operativt rettede leveranser skal tilpasses tilgjengelige ressursrammer.
- Forsvarets musikk skal øke sin utøvende virksomhet i 2008, sammenlignet med 2007-nivået.

Nedenstående tabell gir en oversikt over strukturmål for 2008 basert på IVB LTP for perioden 2005-2008, med senere justeringer. For øvrig vises det til operative mål og ambisjoner gitt i IVB LTP, samt til vedlegg B til IVB for Forsvaret 2008. Forsvaret skal **ikke** legge til grunn et driftsmønster/aktivitetsnivå/ driftsnivå med sikte på å oppnå høyere operative ambisjoner enn dem som er fastlagt i vedlegg B.

STRUKTURMÅL 2008			
Felles	Land	Sjø	Luft
Nasjonal kommandostruktur: - FOHK - LDKN 13 x HV-distrikter Forsvarets spesialstyrker (FSK/HJK, MJK og 137 LV) Etterretningstjenesten Felles ISTAR-enhet (modulbasert ISTAR-enhet, kystjegerkommando og UAV-enhet) Luftbåren bakkeovervåkning (Alliance Ground Surveillance, AGS), fellesprosjekt i NATO Strategisk sjøtransport: Fellesprosjekt i NATO basert på beredskapskontrakter med sivile rederier, samt nasjonal beredskapskontrakt Strategisk lufttransport: Fellesprosjekt i NATO, evt. eget beredskapskontraktsregime Deployerbar logistikkstøtte (FLO logbaser) Transportenhet Kapasitet for militære informasjonsoperasjoner og informasjonsbeskyttelse ABC-vern kompani Felles KKIS-enhet (kommando-, kontroll- og informasjonssystemer) Fleksible sanitetsmoduler Kjemisk analyselaboratorium Sivil/militær koordineringsenhet (CIMIC-enhet) PSYOPS-enhet Ekspløsvirvryddeenhet (EOD-kompani) 2 x mobiliseringsbataljoner for vertslandsstøtte (logistikkstøtte allierte forsterkninger) Sivilrekvirerte fartøy Felles MP 4 x Transportkontroll-lag Vannrenseenhet Innsatsstyrker (HV) 5 000 personell Forsterknings- og oppfølgingsstyrker (HV) 45 000 personell 2 x SHV-gruppe Luftheimevernsenhet	1 x Mobil taktisk landkommando (6. divisjonskommando) 1 x Mekanisert infanteribrigade (Brigade Nord) med - Brigadekommando 3 x mekanisert infanteribataljon (2. Bn (FLR), Panserbataljonen (FLR) og Telemark bataljon (HRF)) - Etterretningsbataljon - Sambandsbataljon - Artilleribataljon - Ingeniørbataljon - CSS-bataljon - Sanitetskompani - MP-kompani Divisjons/ korpsavdelinger (inngår i avdelinger i Brig N for styrkeproduksjon): - ISTAR-enhet (inngår i felles ISTAR-enhet) - Maskin- og konstruksjonskompani - Bro- og oversettingskompani Grensevakt HM Kongens Garde Forsvarets spesialkommando/ Hærens jegerkommando (inngår i Forsvarets spesialstyrker)	5 x Fridtjof Nansen-klasse fregatter (under innfasing, 3 fartøy mottatt ila. 2008) 6 x Skjold-klasse fartøyer (under innfasing, 3 fartøy mottatt ila. 2008) (Hauk-klasse utfases) 6 x Ula-klasse undervannsbåter 6 x Oksøy/Alta-klasse minejakt og minesveip Logistikk/støttekapasitet Marinens jegervåpen: - Kystjegerkommando (inngår i felles ISTAR-enhet) - Minedykkerkommando - Marinejegerkommando (inngår i Forsvarets spesialstyrker) Taktisk maritim kommando (CNOTG) Kystvakt: 1 x Svalbard klasse 3 x Nordkapp klasse 7 x ytre kystvakt 5 x indre Kystvakt NCAGS METOC-stab	48 (+9) x F-16 Kampfly 4-6 x C-130 Transportfly: 3 x DA-20 Jet Falcon EK-fly 12 x Sea King redningshelikoptre UAV-kapasitet (forberedes for felles ISTAR-enhet) Kontroll og varsling (K&V) - CRC Sørreisa - CRC Mågerø Luftvern (NASAMS): 1 deployerbart batteri 1 mob. batteri Deployerbar basestøtte (2 x basesett for logistikkstøtte og styrkebeskyttelse) Maritime overvåkningsfly 4 x P-3C Orion 2 x P-3N Orion 14 x NH-90 maritime helikoptre (innfasing forberedes) 4 x Lynx maritime helikoptre 18 x Bell transporthelikoptre (herav inngår 6 i Forsvarets spesialstyrker) Luft-til-luft tanking: Fellesprosjekt i NATO, evt. eget beredskapskontraktsregime AWACS (deltagelse i NATO) 6 x flystasjoner

2.3.1 Konkretisering av enkelte oppdrag

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. De 20 Leopard 1 stridsvogn (Leo 1) som er omtalt i PET 18 til IVB FMO for 2007, skal tas ut av strukturen og utfases snarest, og senest. 31. desember 2008.	FD V	31. desember	FÅR
2. Ved slutten av 2008 skal Sjøforsvaret seile tre fregatter av FN-klassen. I tillegg innføres og driftes tre missiltorpedobåter av Skjold-klassen ila. 2008. Innføring av NH-90 forberedes.	FD III	Hele 2008	FÅR
3. FST bes følge særskilt opp effektivisering, omorganisering og øvrige tiltak rettet mot å styrke leveransene til FSAN. FST bes vurdere behovet for ytterligere tiltak ut over de som allerede er identifisert.	FD III	Hele 2008	RKR 1 og 2, FÅR

2.4 Operativ virksomhet og leveranser

Sektormål: L3 Øke den operative evnen

Konkretisering av målet:

1. Mer nasjonal operativ aktivitet i nordområdene i tråd med Soria Moria-erklæringen.
2. Økt deltagelse i FN- og NATO-operasjoner.
3. Etablere operativ evne.

Kritiske suksessfaktorer:

1. Må ha fleksible og gripbare styrker.
2. Vilje til å prioritere kapasiteter som er relevante for FN/NATO.

Forsvarets mål:

- B. Mer operativ aktivitet i nordområdene i tråd med Soria Moria-erklæringen.
- C. Økt deltagelse i FN-operasjoner, og videreført deltagelse i NATO-operasjoner.
- D. Etablere operativ evne.

Styringsparametere:

L3-2: Operativ status
L3-3: Operasjoner i nordområdene
Iht. vedlegg A

Tiltak:

Forsvaret skal videreutvikles for å styrke sin evne til å forberede og gjennomføre operasjoner over hele konfliktspekteret. Evnen til å føre væpnet strid i høyintensitetskonflikter skal i utgangspunktet være dimensjonerende.

For 2008 legges en ny operativ prioritering til grunn. Hensikten er å presisere kravet om å prioritere de aller viktigste delene av virksomheten – pågående og besluttede operasjoner. Enheter som deltar og direkte understøtter pågående og besluttede militære operasjoner, gis høyeste prioritet. En annen viktig endring fra 2007 er at logistikk- og støttekapasiteter som direkte støtter eller er en forutsetning for pågående og besluttede operasjoner, gis samme prioritet som den operative aktiviteten.

2.4.1 Operativ prioritering for 2008

Følgende prioriteringer legges til grunn for styring av Forsvarets operative virksomhet i 2008:

- Prioritet 0:

Pågående og besluttede militære operasjoner i Norge og utlandet (NATO, FN og EU), inkludert kapasiteter som direkte understøtter gjennomføringsevnen for disse operasjonene. Videre skal Forsvaret kunne stille en ingeniøravdeling til FN-operasjon, dersom anmodning om en slik avdeling kommer fra FN.

- Prioritet 1:
Styrkeproduksjon og forberedelse for deltagelse i pågående og besluttede operasjoner som beskrevet i prioritet 0.
- Prioritet 2:
Produksjon til, og gjennomføring av, rutinemessig aktivitet nasjonalt, som å hevde norsk suverenitet gjennom territoriell overvåking langs Norges land-, luft- og sjøgrense i henhold til fastsatte minimumskrav.
- Prioritet 3:
Styrkeproduksjon iht. vedtatte NATO-styrkemål, samt forberedelser til planlagte bidrag til operasjoner i et lengre tidsperspektiv (ut over gjeldende årlig IVB).

Satsningsområdene i Soria Moria-erklæringen skal følges opp, spesielt gjelder dette norsk tilstedeværelse og aktivitet i nordområdene og norsk militær deltagelse i operasjoner i utlandet, herunder FN-operasjoner. Målet om forbedret evne til å vedlikeholde bidrag til internasjonal krisehåndtering over tid, skal prioriteres særskilt i 2008.

Innføring av LOS-programmet i Forsvaret vil i 2008 sette press på Forsvarets evne til å løse sine oppgaver, inkludert understøttelse av forsvarsgrenenes styrkeproduksjon og operativ sjefs evne til å løse sine oppgaver nasjonalt og i utlandet. For blant annet å sikre innføringen av LOS-programmet vil øvelsene *Cold Response 2008* (CR 08) og *Gemini 2008* (*Gemini 08*) ikke bli gjennomført i 2008. Forsvarsgrenene tilføres øvingsmidler til aktivitet som til en viss grad kompenserer for bortfall av øvelsen. Vertslandstøtten til utenlandske avdelinger som kommer på trening i Norge, skal gjennomføres som planlagt.

Forsvaret skal, innenfor gitte rammer levere kapasiteter som angitt i vedlegg B – operativ struktur og beredskapskrav og vedlegg H – direktiv for bidrag til operasjoner i utlandet i 2008, samt gjennomføre øvelser og alliert trening iht. vedlegg C – Forsvarssjefens øvingsprogram for 2008. Dersom det viser seg å være et misforhold mellom pålagte oppdrag og gitte ressursrammer, skal ambisjonsnivået tilpasses rammen. Forsvarssjefen iverksetter selv tiltak innenfor sitt beslutningsområde og sine fullmakter. Eventuelle tiltak utover dette fremmes for departementet.

2.4.2 Operasjoner i norsk område

2.4.2.1 Daglig rutinemessig aktivitet

Forsvarets daglige aktivitet, som etterretningstjeneste, grensevakt, kongevakt, kystvakt, redningshelikoptertjeneste, maritim luftovervåking og kampflyberedskap, skal sikre en grunnleggende situasjonsforståelse, og gi en reaksjonsevne som sikrer hurtig innsetting av relevante styrker dersom *situasjoner* eller *hendelser* oppstår. Daglige operasjoner er gitt prioritet 2 innenfor det prioriteringsregime som er fastsatt for operativ virksomhet.

2.4.2.2 Nasjonale kriser

Ved nasjonal *episode- og krisehåndtering* vil de daglige operasjonene, i den grad situasjonen krever det, kunne bli å anse som prioritet 0-aktiviteter. Forsvarets operative ledelse skal ha et relevant planverk for effektivt å kunne planlegge for og lede episode- og krisehåndtering. Forsvarsgrenene og fellesinstitusjonene skal være forberedt på raskt å kunne deployere enheter til, og å forsterke i, de områder der behovet oppstår.

2.4.3 Operasjoner i utlandet 2008

Forsvarets bidrag til ISAF er i 2008 prioriterte oppdrag i utlandet. Innenfor eget handlingsrom prioriteres styrkebidrag som ISAF etterspør, spesielt innenfor støtte til trening av *Afghan National Army* (ANA), som er avgjørende for at afghanske myndigheter på sikt selv skal kunne ivareta egen sikkerhet. For øvrig legger FD til grunn for 2008 å opprettholde styrkebidraget til ISAF i Afghanistan på omtrent samme nivå som i 2007.

Det er i 2008 gitt midler under kap. 1792 til en økning av deltagelsen i *Operational Mentor- and Liaison Team* (OMLT) i Afghanistan. Kun operasjoner som var kjent, og endelig kostnadsberegnet på budsjettidspunktet, er lagt inn i budsjettet. Utgiftene på kapitlet vil derfor kunne øke, spesielt knyttet til en evt. deployering til Sudan.

Deltagelsen i FN-operasjonen UNMIS i Sør-Sudan videreføres i 2008. Videre skal Forsvaret kunne stille en ingeniøravdeling til FN-operasjon, dersom anmodning om en slik avdeling kommer fra FN. I første omgang innebærer dette at materiellet som er anskaffet og klargjort for bruk i Darfur, skal holdes klart for en slik innsetting.

Det planlegges også med en balansert bruk av maritime kapasiteter, herunder bidrag til *Operation Active Endeavour* (OAE) i 2008 og med bidrag fra Luftforsvaret til Air Policing i Baltikum innenfor rammen av NATOs integrerte luftforsvarssystem. Også felleskapasiteter vil utgjøre viktige bidrag, både for å gjennomføre og understøtte operasjoner i utlandet. Spesialstyrker deployeres i mars 2008 til Afghanistan for en periode på 18 mnd..

I tillegg skal en rekke mindre oppdrag videreføres på 2007-nivå. For nærmere beskrivelse av planlagt deltagelse i operasjoner i utlandet, vises det til vedlegg H – direktiv for bidrag til operasjoner i utlandet i 2008. I undervedlegg til vedlegg H fremgår utkast til planlagte bidrag til operasjoner i utlandet og *Nordic Battle Group* (NBG) for årene 2008 og 2009. Det presiseres at disse mulige bidragene ikke er besluttet.

Den nordiske innsatsstyrken til rådighet for EU - Nordic Battle Group (NBG) - vil stå på beredskap første halvår 2008. Alle forberedelser, utdanning, trening og øvelser som kreves for deltagelse både i NATO Response Force (NRF) og NBG, skal dekkes innenfor de ordinære budsjettkapitler. Innsetting av bidraget som del av disse styrkene, vil være ikke-påregnelig og forutsettes derfor tilleggsfinansiert.

Norsk deltagelse i NRF er et sentralt middel for å ivareta vår allianseforpliktelse, og representerer samtidig et viktig bidrag for å ivareta kollektiv sikkerhet. Det legges derfor opp til norsk deltagelse i alle NRF-kontingenter. Det tas sikte på å vektlegge bidrag fra Sjøforsvaret og Luftforsvaret, slik at Hærens kapasiteter i størst mulig grad er tilgjengelige for pågående og eventuelle nye operasjoner i utlandet. Detaljert oversikt over styrkebidragene fremgår av undervedlegg til vedlegg H. Det kan imidlertid komme endringer på bidragene til NRF også andre halvår 2008.

Det norske styrkebidraget til den EU-ledede operasjonen i Bosnia-Hercegovina (Operasjon Althea) skal trekkes hjem senest 1. februar 2008. Norge skal fortsatt være representert i NATOs hovedkvarter i Sarajevo.

Forsvaret skal i 2008 videreutvikle sin evne til å utøve miljøledelse og ivareta miljøvern hensyn under operasjoner i utlandet.

Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av FNs sikkerhetsrådsresolusjon nr. 1325 (2000) - Kvinner, fred og sikkerhet, gir Forsvaret i oppdrag å innarbeide et kjønnsperspektiv i planlegging av all internasjonal virksomhet, innbefattet operasjonsplanlegging for internasjonale operasjoner. Dette innebærer at Forsvaret i planarbeidet skal innarbeide et økt fokus på å ivareta kvinners rett til beskyttelse mot overgrep i konfliktsituasjoner. Dette bygger på en erkjennelse av at kvinners medvirkning er nødvendig for å sikre varig fred. Økt deltagelse av kvinner på alle nivåer i internasjonale operasjoner er ønskelig.

2.4.4 Innretningen av Forsvarets beredskap

Forsvarets beredskap skal være tilpasset forebygging, ivareta de løpende oppgavene og sikre evne til krisehåndtering, nasjonalt og i en flernasjonalt ramme. Beredskapen er bygget opp ved at de operative enhetene gis klartider som pålegger hvor hurtig de enkelte enhetene skal være klar til innsats iht. gitte operative krav. Klartidene baseres på behov for reaksjonsevne ifm. krisehåndtering, hjemme og ute.

Enhver militær avdeling, uansett klartid, skal være forberedt på å delta med det den til enhver tid har tilgjengelig av personell og materiell ved akutt behov for krisehåndtering. Dette skal ikke betraktes som et oppdrag om å etablere vaktordninger, utsette ferieavvikling, materiellvedlikehold og øvelser, eller igangsette andre ressurskrevende aktiviteter. Det er en generell presisering av alle operative sjefers plikt til å ha oversikt over den kapasitet egen avdeling til enhver tid innehar, og til å være i stand til å anvende tilgjengelig kapasitet innen 24 t ved behov.

Både med hensyn til styrkeproduksjon, operativ planlegging og logistisk understøttelse er det et krav at de operative enheter har et forhåndsbestemt personell- og

materielloppsett, samt angivelse av de oppgaver enheten skal være i stand til å utføre. Alle strukturelementer skal derfor ha en godkjent KOP*.

FD vil iverksette tiltak for å kvalitetssikre beredskapsplanverket i sin helhet. Innledningsvis vil fokus bli satt på Beredskapssystemet for Forsvaret (BFF), styrkeoppbyggingssystemet (SOS) og vedlegg B til IVB, og sammenhengen mellom disse. Forsvaret må planlegge med å bidra med fagkompetanse og arbeidskapasitet i forbindelse med denne kvalitetssikringen.

2.4.4.1 Krav til klartider for den operative strukturen

Vedlegg B til denne IVB lister den operative strukturen og klartider for 2008, inkludert presiseringer omkring forberedelser for styrkeoppbygging og bruk av enhetene.

Operativ sjef skal ikke sette høyere krav til beredskap enn det som er eksplisitt pålagt i vedlegg B, og generalinspektører/styrkeprodusenter skal ikke opprettholde beredskap ut over de krav som er gitt av operativ sjef. Klartidene i vedlegg B er dimensjonerende for omfanget av og innrettingen på styrkeoppbyggingsplanleggingen og forberedelsene som må gjøres for de enkelte strukturelementene. De kostnadmessige konsekvenser må synliggjøres i budsjettdialogen.

2.4.5 Totalforsvaret

FD vil også i 2008 ha fokus på å vurdere ordninger og mekanismer i totalforsvaret. Målet er i enda større grad enn i dag å tilpasse konseptet til dagens oppgaver og organisasjon. Forsvaret skal støtte FD i å videreutvikle sivil-militært samarbeid innenfor totalforsvarskonseptet, både nasjonalt og under operasjoner i utlandet.

2.4.6 Operativ evne 2008

FD anser at det er grunnlag for at den operative evnen bedres i 2008 i forhold til 2007, etter hvert som nye strukturelementer videreutvikles og når økt operativ evne i løpet av 2008. Det skal gjennom fortsatt strukturimplementering og trenings-, øvings- og daglig virksomhet tilstrebes en økning av den operative evnen som beskrevet i vedleggene B, C og H, spesielt innenfor områdene *Sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag* og *Bidra til kollektiv forsvar av Norge og NATO*.

* Komplette operative organisasjonsplaner, jf. FSJs beslutningsnotat nr. 2/2007.

2.4.7 Konkretisering av enkelte oppdrag

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. I samarbeid med FD, delta i revidering av gjeldende system for styrkeoppbygging for operative enheter (SOS-direktivet), inklusiv styrkeregisteret.	FD III	1. juli 2008	RKR 2
2. Implementer underliggende planverk for BFF for å sikre at beredskapssystemet får troverdighet og gjennomføringsevne. Som ledd i kvalitetssikring skal beredskapssystemet anvendes på øvelser hvor dette er relevant. Gi innspill til områder som bør forbedres i BFF og i NATOs krisehåndteringssystem (NCRS).	FD III	Snarest	Iht. pålagt rapporterings-regime for BFF
3. Gi innspill til hvilke ordninger og mekanismer innenfor totalforsvaret som bør vurderes endret. FOHK skal lede sentralt totalforsvarsforum i 2008.	FD III	1. desember	FÅR 08
4. Utarbeid et system for operativ evaluering av Hærens operative avdelinger. I tillegg skal FERDABALL videreutvikles for å ivareta erfaringsoverføring for Forsvarets operative virksomhet.	FD III	Hele 2008	RKR 2 og FÅR
5. Implementer jammesystemene (P2548) for bekjempelse av radiokontrollerte improviserte sprengladninger (RCIED-er).	FD III	Hele 2008	RKR 2 og FÅR
6. Implementer nytt overordnet direktiv for ARBC-vern for Forsvaret.	FD III	1. desember	FÅR 08
7. Videreutvikle konseptet for bruk av US Marine Corps som forsterkning av Norge (MCPN), slik at konseptet tilpasses nasjonal struktur.	FD III	Hele 2008	RKR 1 og FÅR
8. I samarbeid med FD, utarbeid regelverk for objektsikring i Forsvaret. Regelverket skal erstatte forsvarssjefens nøkkelpunktdirektiv. Det nye regelverket skal implementeres.	FD III	Detaljerte frister for arbeidet kommer med bakgrunn i Stortingets behandling og interdepartementalt arbeid ultimo 2007.	FÅR
9. Hæren skal ha kapasitet til å støtte internasjonale operasjoner med to større bidrag samtidig, fordelt på to geografiske områder.	FD III	Hele 2008	FÅR
10. Sjøforsvaret skal prioritere operativ aktivitet i nord (65° 08") slik at denne er på et høyest mulig nivå. Kystvaktens kapasitet i nord	FD III	Hele 2008	RKR 1 og 2,

	relativt til sør skal styrkes ift. 2007.			FÅR
11.	Redningshelikoptertjenesten videreføres på samme nivå iht. driftsavtale med Justis- og politidepartementet.	FD III	Hele 2008	FÅR
12.	Luftforsvaret skal prioritere maritim luftovervåkning, med pri til nordområdene. Maritim luftovervåkning i nord skal i 2008 holdes på minimum samme nivå som i 2007.	FD III	Hele 2008	RKR 1 og 2, FÅR
13.	HVs innsatsstyrke skal oppnå full operativ kapasitet ila. 2008.	FD V	31. desember 2008	FÅR
14.	For at alle enheter hurtig og effektivt skal kunne nyttes ved aktivering, skal alle styrkeprodusenter ferdigstille hovedplan og enhetsplaner for styrkeoppbygging (jf. SOS-direktivets pkt. 2 og 10). • Den enkelte styrkeprodusent er ansvarlig for at det utarbeides en hovedplan for styrkeoppbygging som beskriver felles retningslinjer og bestemmelser for styrkeoppbygging av styrkeprodusentenes enheter. • Med hovedplanen som grunnlag, er styrkeprodusenten ansvarlig for at det for alle underlagte enheter spesifikt etableres en enhetsplan for styrkeoppbygging som gjør enhetene i stand til å klargjøres iht gitte operative krav	FD III	1. juni 2008 31. desember 2008	RKR 2 FÅR
15.	For å redusere ubalansen mellom den operative strukturens behov for logistisk understøttelse og Forsvarets evne til å gi denne støtten, skal Forsvaret bidra til utvikling av "Planer for logistisk understøttelse av operasjoner".	FD III	Hele 2008	RKR 1, RKR 2 og FÅR
16.	Den årlige vurdering av operativ evne (VOE) skal være en integrert del av budsjettprosessen, ved at VOE utgjør en del av FSJ RKR 2, samt at VOE beskrives i FSJ FÅR.	FD III		RKR 2 og FÅR
17.	Rapporter antall treningsdøgn for allierte avdelinger i nordområdet, og antall øvelser i nordområdet.	FD III		RKR 1, RKR 2 og FÅR

2.5 Økonomi

Sektormål: Ø1 Helhetlig og målrettet bruk av tildelte budsjettmidler

Konkretisering av målet:

Å bruke økonomiske midler stadig mer kostnadseffektivt og målrettet, dvs. oppnå økt kostnadseffektivitet og resultateffektivitet, herunder unngå å bruke ressurser til lavt eller ikke prioriterte formål eller virksomhet.

Kritiske suksessfaktorer:

1. Evne til å identifisere og oppnå effektiviseringsgevinster.
2. Løpende og oppdatert, korrekt og relevant kostnadsinformasjon.

Forsvarets mål:

E. Unngå netto merforbruk på samtlige kapittel/poster (krav).

F. Minimalisert netto rest på samtlige kapittel/poster.

<i>Styringsparametere:</i>	<i>Tiltak:</i>
Ø1-1: Gevinstrealisering Ø1-2: Regnskapsstatus Iht. vedlegg A	Ø1-1: Forbedre evnen til fortløpende å identifisere og realisere alle typer mindreutgifter. Ø1-2: Påvis og kommuniser budsjettmessig effekt av effektiviseringstiltak.

2.5.1 Overordnede økonomiske størrelser

Budsjettet for Forsvaret i 2008 er balansert innenfor en økonomisk ramme på kr. 28 943 996 000,-. Balanseringen er basert på en viss grad av usikkerhet som vil bli fulgt opp i styringsdialogen. Tekniske endringer mellom kapitlene presiseres nærmere under det enkelte kapittel i del tre av dette dokumentet. All aktivitet i Forsvaret skal kontinuerlig tilpasses tildelte budsjettammer og vedtatt struktur, i denne rekkefølge.

Vedlegg I gir en totaloversikt over utgiftskapitlene som har tilhørighet under Forsvaret. Alle beløp er justert for lønns-, pris- og soldatkompensasjon. Kapittel 1760, post 45 – materiellinvesteringer angir hva som er Forsvarets andel av kapitlet.

Kombinasjonen av lavere budsjettildeling enn langtidsplanens forutsatte gjennomsnittsnivå og lavere takt på interneffektivisering enn forutsatt, tvinger i 2008 frem et behov for å identifisere nye områder for gevinstrerealisering, å øke tempoet i gevinstrerealiseringsprosessene og, så langt interneffektivisering ikke gir tilstrekkelige resultater, å redusere aktivitetsnivå på utvalgte områder – gitt at tildelte budsjettammer under ingen omstendighet kan overskrides. Dessuten er det besluttet at investeringsnivået skal legges betydelig lavere enn lagt til grunn i langtidsplanen. De strukturelle grep som et for lavt investeringsnivå logisk fremtvinger, vil først bli tatt i forbindelse med neste langtidsperiode.

FD forutsetter at eventuelle mindrebehov som identifiseres ilt. budsjettåret ikke automatisk brukes av kapittelansvarlig, men rapporteres til FSJ, som i samråd med FD fastsetter den endelige disponeringen.

2.5.2 Strukturtiltak

Det vil ikke være mulig å realisere gjeldende langtidsplans struktur fullt ut i inneværende planperiode. Arbeidet med å modernisere og tilpasse Forsvaret til nye og endrede rammebetingelser med ytterligere reform og tiltak, må derfor videreføres i neste langtidsplanperiode 2009-2012.

2.5.3 Gevinster

For 2008 var det i plangrunnlaget lagt opp til realisering av gevinster på 435 mill. kroner. Det totale gevinstregnskapet for inneværende langtidsperiode viser at Forsvaret har tatt ut noe mindre gevinster enn forutsatt, og at det i 2008 planlegges tatt ut gevinster for kun 269 mill. kroner. Samlet medfører dette at det vil foreligge en differanse mellom forutsatte og faktiske gevinstrealiseringer når inneværende langtidsperiode avsluttes.

Oppdatert prognose for gevinstuttak						
Effekt pr. år (2008-kroner)						
Tiltak (iht. IVB 2005-2008) 2008-kroner	Gevinst- uttak (2005-06)	2007 (FDs prognose)	2008 Krav	Totalt realisert (2005-08)	Opprinnelig plan (2005-08)	Mulig etterslep (2005-08)
Effektivisering innenfor FLO (uten RSF)	572	126	158	856	974	119
Effektivisering innenfor RSF	282	29	31	342	416	74
Reduserte EBA-kostnader ved utrangering EBA	155	14	60	230	213	-17
Redusert husleie (effektivisering)	109	29	37	175	234	60
Reduksjoner innenfor utdanning, kompetanse og skoler	296	0	0	296	296	0
Redusert antall utenlandsstillinger	-17	19	15	17	203	185
Redusert antall i Forsvarets øverste ledelse	55	-12	0	42	160	117
Reduserte generelle driftsutgifter i Forsvaret (reise-, kurs- og representasjonsvirksomhet)	158	0	0	158	128	-30
Bortsetting / effektivisering av uniformsutvalg, militære sykestuer, informasjonsvirksomhet	2	0	0	2	47	45
Kutt innenfor FoU (intern effektivisering FFI)	14	10	0	24	25	0
Effektivisering av Forsvarets musikk med 10 %	0	0	0	0	10	10
Frigjøring av driftsressurser	1 625	216	301	2 141	2 705	564
Opprinnelig plan	1 939	437	267	2 643		
Mulig etterslep	314	221	-34	502		

Det er helt avgjørende for å nå målene i langtidsperioden at driften i Forsvaret effektiviseres maksimalt, slik at planlagte og forventede forskyvninger av ressurser med tilsvarende økninger i operativ kapasitet og leveranser kan gjennomføres. Dersom forventede gevinster ikke realiseres, eller realiseres i mindre grad enn forventet, skal Forsvaret søke å finne og iverksette nye effektiviseringstiltak som dekker inn gevinstforskjellen. Departementet vil bistå i den grad det er ønskelig.

2.5.4 Materiellinvesteringer og -drift

Materiellinvesteringsbudsjettet er redusert med 3,7 pst. sammenlignet med saldert budsjett 2007, og opprettholdes på samme ressursnivå som i 2006-budsjettet. Materiellinvesteringene vil for 2008 være ca. 1,9 mrd. kroner under det som er lagt til grunn for gjeldende langtidsplan, og flere materiellfornyelser vil måtte skyves ut i tid eller kanselleres. Perspektivplan materiell for perioden 2008-2011 synliggjør de prioriterte investeringene, jf. vedlegg D - fremskaffelsesplan materiell for perioden 2008-2011. Planen beskriver både godkjente og nye prosjekter under forberedelse.

Det er iverksatt enkelte tiltak for å beholde høyt kvalifisert arbeidskraft og spesialister innenfor Forsvarets del av investeringsområdet, og for å nyrekruttere personell. Dette arbeidet må videreføres med meget høy prioritet – trolig med nye tiltak, i 2008. I tillegg må også andre deler av Forsvaret prioritere investeringsvirksomheten med kompetanse og kapasitet der det kan avhjelpe situasjonen. FD vil i tillegg videreføre interne tiltak som gjør prosessen med produksjon av beslutningsgrunnlag for materiellinvesteringer mer effektiv.

Materielldrift (kostnad for kundene) skal reduseres som følge av effektiviseringer i FLO i 2008. Reduksjonen er fordelt på de enkelte forsvarsgrener/kapitler.

2.5.5 Eiendom, bygg og anlegg

Departementets kapittelvise budsjettfordeling for 2008 mht. eiendom, bygg og anlegg (EBA) er basert på FSJs budsjettforslag, men departementet har lagt til grunn at tildelingen kan reduseres som følge av betydelig potensial for ytterligere utrangering. EBA-budsjettet har både en mulighets- og en risikoside. Mulighetene er i første rekke knyttet til potensialet for ytterligere utrangering av EBA, f.eks. representert ved EBA i FLO som kan utrangeres som en konsekvens av økt avhending av materiell. Risikoen er i første rekke relatert til forsinket utrangering av EBA og kommende rammeavtaleforhandlinger med Forsvarsbygg (FB). FD ber Forsvaret opptre som en krevende kunde overfor FB.

FD vil følge opp at planlagt effektivisering av FB gjennomføres i samsvar med forutsetningene og resulterer i lavere husleie for leietakerne.

Differensierte husleie vil ikke bli innført i inneværende langtidsperiode.

EBA-investeringsbudsjettet er økt med 42,6 pst. sammenlignet med saldert budsjett 2007, først og fremst for å legge til rette for fortsatt modernisering av Forsvaret. For øvrig vises det til vedlegg E – eiendom, bygg og anlegg.

2.5.6 Utrangering og avhending av skyte- og øvingsfelt

Som en følge av endrede behov vil mange skyte- og øvingsfelt bli tatt ut/utrangert av Forsvarets struktur de nærmeste årene. Felt som skal avhendes eller tilbakeføres til opprinnelig formål, må vurderes med hensyn til behov for miljøopprydding tilpasset fremtidig bruk. Betydelig personellinnsats til eksplosivrydding og kostnader knyttet til miljøopprydding vil måtte påregnes over en lengre periode. Forsvaret må planlegge for dette. Kostnader knyttet til rydding av eksplosiver skal – med unntak for pågående tiltak i Hjerkinns skytefelt – belastes Forsvarets driftskapitler. Øvrige kostnader dekkes som en avhendingskostnad på kapittel 4710, post 47.

2.5.7 Fullmakter

2.5.7.1 Merinntektsfullmakt

Forsvaret kan planlegge med en merinntektsfullmakt med unntak av militære bøter, dvs. på postene 01, 15, 16, 17 og 18, innenfor refusjoner for utgifter på utgiftskapitlet (eksempelvis NATO-refusjoner, inntekter fra salg av drivstoff til allierte), salg av varer og tjenester som har tilsvarende utgifter på utgiftskapitlet (eksempelvis salg av verkstedstjenester til allierte og sivile aktører), samt til dekning av utgifter til inntekts ervervelse – når dette er dokumentert.

Disponering av øvrige merinntekter beslutes av FD. Videre understrekes det at dokumenterte salgskostnader knyttet til materiell skal trekkes fra, før det resterende inntektsføres under kapittel 4760, post 45. Prognoser for merinntekter skal rapporteres månedlig sammen med regnskapet.

2.5.7.2 Belastningsfullmakter

Forsvarsdepartementet gir med dette Forsvaret fullmakt til å belaste kapittel 1719, post 01, innenfor følgende områder i 2008:

OMRÅDER:	BELØP:
Forsvarsattacheer og militærrådgivere	Inntil 67 mill. kroner
Nasjonale militære stillinger i Belgia	Inntil 112,1 mill. kroner
Baltikum	Inntil 2,650 mill. kroner
NORDCAPS (personellutgifter til en stabsoffiser ved <i>NORDCAPS Planning and Liaison Element</i> i	Inntil 1,2 mill. kroner

Stockholm; regulativfestet lønn og faste godtgjøringer for stillingsinnehaveren)	
SHIRBRIG (personellutgifter til offiserer i planelement, SHIRBRIG i Danmark, samt reiseutgifter ved deltakelse på møter, seminarer og liknende).	Inntil 1,5 mill. kroner

2.5.7.3 Fullmakter vedrørende førstegangstjenesten

Av hensyn til arbeid og utdanning kan Forsvaret planlegge med adgang til førtidsdimittering med inntil seks uker for mannskaper med tolv måneders tjenestetid, og inntil 14 dager for mannskaper med kortere tjenestetid. Forkortelse av tjenestetid som er nødvendig av andre grunner, kan skje med inntil fire uker for avdelinger med tolv måneders tjeneste, og med inntil to uker for avdelinger med kortere tjenestetid. Det presiseres imidlertid at hovedregelen er at alle mannskaper skal gjennomføre den på forhånd fastlagte tjenestelengde. Videre forutsettes førstegangstjenesten som hovedregel å starte opp iht. forsvarsgrenenes utdanningssyklus. Det forutsettes at redusert tjeneste mht. både førtidsdimittering og forkortet tjeneste ikke får konsekvenser for operativ virksomhet eller utdanning.

Forsvaret kan ikke dimettere personell inne til førstegangstjeneste før tiden, dersom den enkelte selv ønsker å stå tiden ut.

2.5.8 Konkretisering av enkelte oppdrag

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. Avsett nødvendige ressurser til deltagelse i utarbeidelse av beslutningsdokumenter iht. perspektivplan materiell.	FD IV/V	Hele 2008	RKR 1 og 2 FÅR
2. Styrk evnen i Forsvaret (forsvarsgrener/tilsvarende og FLO) til å gjennomføre materiellinvesteringer.	FD V	Hele 2008	RKR 1 og 2, FÅR
3. Rapporter og dokumenter totaløkonomisk lønnsomhet ved økning av ÅV iht. krav gitt i brev fra depråden av 13. oktober 2006, jf. ESM 16. oktober 2006.	FD V	Hele 2008	RKR 1 og 2, FÅR
4. Ferdigstill og undertegn leveranseavtaler	FD V	RKR 2	RKR 2
5. Rapporter ressursandel operative strukturelementer. Beregningen omfatter samtlige driftspostert over alle	FD V		RKR 1 og 2 FÅR

utgiftskapitler i FMO. Inntekter holdes utenom. Operativ drift omfatter kap. 1792. Omstillingstiltak/AST (artskode 10119 11–14) er ikke inkludert. Beregningen gjøres ved å måle regnskapsført forbruk på utvalgte FOB-koder. Kravet er at andelen skal være mer enn 58% av forbruket ved årsslutt.			
6. Rapporter ressursandel ledelse og administrasjon Beregningen gjøres ved å måle regnskapsført forbruk på utvalgte FVI-koder som i sum definerer hva som er ledelse og administrasjon. FVI 11 og 47. Kravet er at andelen skal være mindre enn 30% gjennom hele året.	FD V		RKR 1 og 2 FÅR
7. Rapporter antall kvm. EBA i bruk. Kravet er maksimalt 3,3 mill. kvm EBA i bruk ved utgangen av året.	FD V		RKR 1 og 2 FÅR

2.6 Styrkeproduksjon og logistikk

Sektormål: I1: Kostnadseffektiv styrkeproduksjon og logistikk tilpasset operativt ambisjonsnivå

Konkretisering av målet:

1. All styrkeproduksjon og all logistikk på alle nivåer er tilpasset det operative ambisjonsnivået (deployerbare styrkepakker), ved hjelp av teknologi, stordriftsfordeler, effektive doktriner og god virksomhetsstyring.
2. Operativt ambisjonsnivå er på sin side tilpasset ressurstilgangen

Kritiske suksessfaktorer:

1. Geografisk samling av virksomheten.
2. En effektiv ledelses- og kommandostruktur, færre sjefer (med større ansvar).
3. Styrkeproduksjon og logistikk innrettet mot fleksibelt innsatsforsvar.
4. Flernasjonalt samarbeid og integrerte flernasjonale løsninger der hensiktsmessig.
5. Politisk godkjenning av omlegging til mer rasjonelle driftsformer (herunder sivilt-militært samarbeid).
6. En rasjonell og strømlinjeformet p-organisasjon som er mer kostnadseffektiv enn i dag og bedre egnet til å frembringe rett person på rett plass.
7. En mer effektiv materiellinvesteringsprosess:
 - a. Roller og ansvar forstått og etterlevd.
 - b. Riktig kompetanse (prosjektstyringskompetanse, merkantil kompetanse).
 - c. Tempo i prosessen.
8. Strømlinjeformede prosesser.

Forsvarets mål:

- G. Mest mulig omsetning av tildelingen på investeringsbudsjettet.
- H. Ingen tæring på lager- og varebeholdning.
- I. Materiell tilgjengelig for styrkeproduksjon og operativ virksomhet.

<i>Styringsparametere:</i>	<i>Tiltak:</i>
I1-1: Omsetningsevne materiellinvesteringer I1-2: Lager-/varebeholdninger I1-3: Materielltilgjengelighet I1-4: Gjennomføringsgrad styrkeproduksjon Iht. vedlegg A	

2.6.1 Krav til styrkeproduksjon i 2008

Styrkeproduksjonen skal ha et særlig fokus på å understøtte de operative prioriteringene, bidra til at den operative strukturen kan løse sine oppdrag nasjonalt og

i utlandet, samt møte de beredskapskrav som stilles i vedlegg B og til operasjoner i utlandet (vedlegg H).

2.6.2 Operativ logistikk

For å sikre initiell utholdenhet til Forsvarets operative avdelinger må det i operasjoner medbringes forsyninger i tilstrekkelig mengde, og logistikkapparatet må ha mobilitet og deployerbarhet for å understøtte de øvrige operative styrkene. Logistikkbasene modulbaseres og tilpasses iht. planlagte operasjoner. I tillegg skal det etableres en logistikkorganisasjon som er i stand til å etterforsyne og vedlikeholde den øvrige operative struktur. Dette omfatter også tilgang til tilstrekkelig strategisk løftekapasitet for å kunne etterforsyne enhetene.

For at avdelingene skal kunne løse sine oppgaver på en effektiv måte skal det etableres beredskapsbeholdninger (30 dager) som er tilpasset mulige operasjonsområder og oppdrag som skal utføres. Beredskapsbeholdningene skal fungere som en buffer før produksjons- og etterforsyningsapparatet er kommet i gang. Ambisjoner for deployerbare logistikkbasen og strategisk løftekapasitet fremgår av vedlegg B.

2.6.3 Evne til samtidig gjennomføring og understøttelse av operasjoner

Eventuelle utfordringer som følger av samtidighetsproblematikk mellom støttevirksomhet og de avdelinger som faktisk skal understøttes, må vies oppmerksomhet. Det skal spesielt vektlegges at enhetene i utlandet har den nødvendige sanitetsfaglige støtte, jf. pkt 2.3.

2.6.4 Øvelser og trening i 2008

Nasjonale og allierte øvingsprogram skal sette Forsvaret i stand til å møte planlagte og oppdukkende militære behov i tillegg til å understøtte pågående operasjoner og transformasjonsprosesser. Erfaringer fra deltagelse i pågående operasjoner må nyttiggjøres i trening og øving. Forsvarets øvelser skal prioriteres mot nasjonale oppgaver samt oppgaver innenfor rammen av FN, NATO og EU. Samøvelse mellom allierte og partnere skal vektlegges. Forsvarssjefens øvingsprogram (vedlegg C) skal understøtte strukturens treningsbehov for å sette styrkestrukturen i stand til å løse sine oppgaver.

Øvelsene *CR 08* og *Gemini 08* gjennomføres ikke i 2008. Det er i denne sammenheng lagt opp til og prioritert en viss kompenserende trening for forsvarsgrenene, bl.a. ifm. øvelse *Armatura Borealis 2008*. Dette er en øvelse for avdelinger som skal ut i internasjonale oppdrag og er i tillegg en sertifiserings-/integrasjonsøvelse for NATOs reaksjonsstyrker (NRF). Øvelse *Armatura Borealis 2008* gjennomføres i det tidsrommet *CR 08* var planlagt, for primært å understøtte britisk/nederlandsk vintertrening. I samme tidsrom gjennomføres en øvelse for spesialstyrker (Øvelse *Tundra*) i regi av Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK) med deltagelse fra flere land. Det er en forutsetning at de nevnte øvelser gjennomføres uten at dette innebærer økt risiko for oppfølgingen av LOS-programmet.

Siden øvingsåret 2008 representerer mindre øvingsaktivitet enn et tradisjonelt øvingsår, må Forsvaret fokusere på øvingsaktiviteter som kan gi synergieffekter mellom forsvarsgrenene.

Utenlandsk trening i Norge forventes å bli noe større i 2008 enn foregående år bl.a. grunnet en stor kontingent fra Storbritannia og Nederland (inntil 2500 mann). Dette gir norske styrker mulighet for samvirke med allierte/andre nasjoners styrker. Slik aktivitet skal også bidra til å understøtte nordområdesatsningen. Vertslandsstøtte til allierte på trening i Norge skal gis som planlagt i 2008.

Det ble i 2007 inngått en avtale med Island om forsvarssamarbeid som også omfatter øvelser. Forsvarets deltagelse i øvingsaktivitet på Island i 2008 fremgår av FSJs øvingsprogram, og den forutsettes ikke å medføre vesentlige meromkostninger for berørte kapitteleiere.

FD vil ta initiativ til en gjennomgang av Forsvarets fellesoperative øvelser, i første rekke øvingsbehov og frekvens, og vurdere disse i lys av ressurstilgang og Forsvarets operative behov. FOHK og grenstaber må være forberedt på å delta i dette arbeidet vinteren 2008.

For å utvikle våre innsatsstyrker til NRF og øvrige forpliktete styrker til FN, NATO og EU, reflekterer vår nasjonale øvingspolicy slike styrkers utfordringer når det gjelder å ivareta operative behov. Dette inkluderer nødvendige logistikk- og støttekapasiteter for å deployere og delta i operasjoner i utlandet. Det betyr at Forsvaret må trene og øve disse styrkene gjennom deltagelse både i felt- og stabstjenesteøvelser.

Forsvaret skal videreføre deltagelse i det internasjonale samarbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvapen gjennom *Proliferation Security Initiative* (PSI). Dette arbeidet ledes av Utenriksdepartementet, og koordineres av FD for Forsvaret.

Forsvaret skal i 2008 videreføre og videreutvikle samarbeidet med sivile etater innenfor krisehåndtering og bidra til videreutvikling av den nasjonale sivile øvingskalenderen. Det legges til grunn at dette arbeidet ikke skal medføre vesentlige merkostnader for Forsvaret.

Forsvaret skal prioritere trening av mottaksapparatet og AFA-ansvaret ifm. hendelser under operasjoner i utlandet gjennom *Øvelse Samaritan*. Øvelsen bør integreres med andre øvelser hvis hensiktsmessig. Alle styrkeprodusenter forutsettes øvet på dette området i 2008.

2.6.5 Utviklingen av logistikk- og støttevirksomheten

For 2008 legges det opp til videreutvikling av logistikk- og støttekapasiteter i tråd med operative krav og utvikling av operativ struktur for øvrig. Logistikk- og støttekapasiteten skal tilpasses planlagt virksomhet i 2008. Det videre arbeid med etablering av logistikkbaser skal skje innenfor FLOs samlede ressursrammer, og dupliserende kapasiteter med forsvarsgrener og fellesavdelinger skal unngås.

FLO er pålagt å frigjøre betydelige midler gjennom intern omorganisering og effektivisering. FLO eksklusiv RSF skal innen utgangen av 2008 ha frigjort minimum

952 mill. kroner ift. 2004. RSF har blitt omorganisert ila. langtidsperioden, men det opprinnelige kravet til effektivisering er uendret; 406 mill. kroner. Det er forutsatt at effektivisering gjennomføres både for RSF i FLO og RSF utenfor FLO.

På bakgrunn av bl.a. FSJs anbefaling om ikke å gjøre FLO/TV (tungt vedlikehold) til aksjeselskap, startet FLO i 2006 et arbeid for å interneffektivisere vedlikeholdsvirksomheten i Forsvaret. FLOs samlede vedlikeholdskapasiteter, dvs. FLO/P (produksjon) og FLO/TV, skal organiseres mest mulig effektivt, og driften skal optimaliseres mht. FLOs fremtidige vedlikeholdsleveranser. Det er forutsatt en innsparing på minimum 80 mill. kroner ifm. interneffektivisering av FLO/TV alene. Resultatene og status på implementering av tiltak skal dokumenteres og rapporteres i tilknytning til etatsstyringen, som en del av mål I-1.

2.6.6 Konkretisering av enkelte oppdrag

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. Planlegg og iverksett nødvendige tiltak for å ivareta logistikkberedskap for styrkestrukturens behov iht. vedlegg B.	FD III		RKR 1
2. Ivareta logistiske vertslandsforpliktelser overfor allierte.	FD III		RKR 1 og 2, FÅR
3. Ivareta NATO-forpliktelser vedrørende logistikk i pågående, planlagte og adhocoperasjoner (inkl. NRF).	FD III	Hele 2008	RKR 1 og 2, FÅR
4. Dokumenter og rapporter resultatene og status på implementering av tiltak knyttet til interneffektiviseringen av FLO/TV.	FD V	Hele 2008	RKR 1 og 2, FÅR
5. Viderefør medlemskap i, og systemet for å balansere uttak av lufttransport og luft-til-luft-tanking ved, Movement Coordination Centre Europe (MCCE). Balansekontoen skal løpe uavhengig av regnskapsår.	FD III		FÅR
6. Viderefør nasjonal beredskapskontrakt for strategisk sjøtransport gjennom opprettholdelse av beredskapskontrakt på ett RO-RO-skip innenfor en ramme på 4. mill. kroner. En videreføring skal forberedes for 2009.	FD III		FÅR
7. Bygg opp deployerbare logistikkbasen og øvrige operative kapasiteter tilpasset tilgjengelige ressursrammer og krav til løpende operative leveranser.			FÅR
8. Identifiser og implementer nødvendige tiltak for å tilfredsstille resultatkravene til utrangering av EBA.	FD V		
9. Tæring på lagerbeholdningene kun etter spesifikk fullmakt fra FD.	FD V		RKR 1 og 2, FÅR

10. Utsatt vedlikehold skal rapporteres i henhold til evt. manglende periodisk vedlikehold eller som resultat av økt materiellbruk i internasjonale operasjoner eller tilsvarende. Dette også for at det skal være mulig å identifisere faktisk behov for vedlikeholdskapasitet.	FD V		RKR 1 og 2, FÅR
11. Konkretiser og operasjonaliser av styringsparameter I-1-5 "Lager-/varebeholdning". Ny operasjonalisering bør gi uttrykk for: 1) det volum man har på lager, 2) det volum man har betalt for, men ikke fått, og 3) det volum man har fått betalt for, men ikke har levert.	FD V	1. februar 2008	RKR 1 og 2, FÅR
12. FSJ pålegges innenfor tildelt ramme å benytte, dersom nødvendig, vikarer/midlertidig engasjerte for å løse utfordringer mht. gjennomføring av materiellinvesteringer, materiellforvaltning og materiellregnskap.	FD V	Snarest	RKR1 og 2, FÅR
13. FSJ bes omgående iverksette tiltak for å dekke kompetansebehov på kritisk viktige områder (bl.a. når det gjelder skipsteknisk kompetanse), spesielt i FLO, med vekt på innleie av kompetanse på prosjektfinansiert basis.	FD I/V	Snarest	RKR1 og 2, FÅR
14. Det er nødvendig at Forsvaret snarest iverksetter konkrete tiltak for å beholde og rekruttere ressurser til sin del av investeringsprosessen. Det er nødvendig at kreative løsninger, basert på blant annet innleie av prosjektledere, ingeniørkompetanse og merkantil kompetanse på prosjektfinansiert basis, og om nødvendig med ekstraordinære lønnsvirkemidler, forfølges i tråd med de føringer som er gitt.	FD V	31. desember 2008	FÅR
15. Innenfor flere områder er det stor rotasjon av nøkkelpersoner knyttet til arbeidet med utarbeidelse av fremskaffelsesløsninger. Dette er bekymringsfullt, og hemmer en tidsmessig utarbeidelse av FL-er vesentlig. Det er nødvendig at Forsvaret iverksetter konkrete tiltak for å sikre stabilitet i ressursene knyttet til denne delen av investeringsprosessen.	FD V	31. desember 2008	FÅR
16. Konkretiser kritiske problemer vedrørende materielltilgjengelighet, og foreslå tiltak for å forbedre materielltilgjengeligheten for enheter som risikerer å ikke oppnå FOC innen planlagt tid.			RKR 1 og 2, FÅR
17. Utarbeid OPL for fremtidig struktur (2009-12), deretter KOP.	FD IV/V	OPL innen 1. september 2008 KOP innen 31. januar 2009	RKR 1 og 2, FÅR
18. Støtt FD i utarbeidelsen av Forsvarets strukturutviklingsplan (SUP) med fokus på implementering av ny vedtatt LTP (2009-2012).	FD IV	Hele 2008	FÅR

2.7 Forsvarlig forvaltning

Sektormål: I2: Forsvarlig forvaltning

Konkretisering av målet:

Det er et sentralt mål å ha en god forvaltning i forsvarssektoren, herunder at samfunnets forventninger blir tilfredsstilt, at gjeldende lover og regler blir fulgt, at internt fastsatte krav blir fulgt opp, og at forvaltningen er godt dokumentert. Forsvarlig forvaltning omfatter økonomiforvaltning, personellforvaltning, materiellforvaltning, EBA-forvaltning, miljøvernforvaltning, og annen type forvaltning.

1. All forvaltning skal være forsvarlig og ressursbruken dokumenterbart effektiv.
2. Gitte krav til regnskap og dokumentasjon skal oppfylles.

Kritiske suksessfaktorer:

1. Høy lederoppmerksomhet og tydelige signaler.
2. Null-toleranse til brudd på etiske retningslinjer.
3. Systematisk og kontinuerlig oppfølging av tiltakslisten (TØFF), strategisk fokus på forsvarlig forvaltning.
4. Evne til forsvarlig forvaltning og overholdelse av etiske retningslinjer skal ha konsekvenser for karriereutvikling.

Forsvarets mål:

- J. Utrangering av materiell og EBA ihh. til SUP.
- K. All forvaltning skal være forsvarlig, og etiske retningslinjer skal følges.
- L. Gitte krav til regnskap og dokumentasjon skal oppfylles.
- M. Redusere energiforbruk.

<i>Styringsparametere:</i>	<i>Tiltak:</i>
I2-1: Fakturakontroll I2-2: Lønnsutbetalingskontroll I2-3: Håndvåpenkontroll I2-4: Materiellkontroll I2-5: Miljøvernstatus energiforbruk I2-6: Utrangering (utarbeides senere) Iht. vedlegg A	

Det er iverksatt en rekke tiltak for å styrke regnskaps- og økonomistyringen i Forsvaret etter Riksrevisjonens antegnelser til regnskapene for 2003 og 2004, samt merforbruket i 2004. Disse tiltakene skal fortsatt følges opp og stå i fokus i den daglige driften. En forutsetning for et effektivt forsvar er at de forvaltningsmessige rutiner og oppgaver ivaretas korrekt, og er preget av ansvarlige holdninger til forvaltning, både innenfor økonomi, anskaffelser, drift og lagerhold. Internrevisjon og internkontroll skal være i virksomhet i etaten med god bemanning og kompetanse, slik at også prinsippene i rammeverket til *Committee of Sponsoring Organisation of the Treadway Commission* (COSO) er oppfylt.

Tiltakene for tilfredsstillende økonomistyring og forsvarlig forvaltning (TØFF) er en viktig del av styringsdialogen mellom departement og etat, og skal følges opp månedlig ved rapportering fra Forsvaret.

I 2008 skal Forsvaret særlig følge opp nødvendige tiltak relatert til datakvalitet, fakturaflyt, lagerbeholdning, materiellvedlikehold, materiellregnskap, samt etterlevelse av anskaffelsesregelverket. Det legges til grunn at tiltakene skal ha en proaktiv og forebyggende karakter, og at tiltakene om nødvendig iverksettes på permanent basis.

Nye styringsparametere under mål I2 Forsvarlig forvaltning måler om Forsvaret har tilstrekkelig kontroll med fakturaflyt, lønnsutbetalinger, håndvåpen og materiellbeholdning. Kravet er at det skal bli bedre kontroll. Styringsparameterne gir en indikasjon på graden av forsvarlig økonomiforvaltning i Forsvaret, og om det er behov for å iverksette nye korrektive tiltak. Parameterne er basert på utvalgte problemområder i TØFF, blant annet på bakgrunn av gjentatte merknader fra Riksrevisjonen.

2.7.1 Konkretisering av enkelte oppdrag

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. FSJ bes iverksette tiltak for å bedre forholdene innenfor materiellforvaltning generelt og materiellregnskap spesielt. FSJ bes rapportere spesielt utfyllende i TØFF om arbeidet med visitasjonsprotokoller, egenkontrollplaner og gjennomføring av lagertelling, kontroll med håndvåpen, samt ferdigstilling av KOP-arbeidet. Viktigheten av riktige holdninger må understrekes i kompetanseheving relatert til forsvarlig forvaltning.	FD V	Løpende	RKR 1 og 2, FÅR
2. Oppfølging av tiltakslisten for økonomistyring og forsvarlig forvaltning (TØFF – tiltaksliste Riksrevisjonen).	FD V	Løpende	Månedlig

2.8 Personell

Sektormål: M1: Riktig kompetanse, på rett plass, til rett tid og i rett omfang

Konkretisering av målet:

Den strategiske ledelsen skal ha oversikt over nåværende og fremtidig kompetansebehov som kan ivareta bl.a usikkerhet, og styre etter dette.

Kritiske suksessfaktorer:

1. Incentiver for horisontal karriere.
2. Evne og rom for ny kompetanse, i tillegg til årsverksstyring.
3. Lukke kompetansegap: spesielt teknisk høyere befal S/L (bach./master), merkantil kompetanse i FLO, avdelingsbefal i Hæren, prosjektledelse, offiserer med analysekompetanse til FD.
4. Lederutvelgelse og karriereutvikling på samme måte, i hele forsvarssektoren.
5. Økt lederbevissthet om kompetanseutvikling/-behov.

Forsvarets mål:

- N. 1. En personell- og gradsstruktur som er i kvalitativ og kvantitativ balanse (innenfor gjeldende ÅV-rammer)
- O. 2. Økt kvinneandel i Forsvaret
- P. 3. Sikre bred rekruttering til Forsvaret med basis i verneplikten
- Q. 4. Veteraner etter internasjonale operasjoner blir ivaretatt på en god måte (kvalitativ)
- R. 5. Korrekt og relevant data som grunnlag for styringsinformasjon innen personellområdet (kvalitativ)

<i>Styringsparametere:</i>	<i>Tiltak:</i>
M-1-1: Personellstruktur M-1-2: Gradsstruktur Iht. vedlegg A	

Det overordnede målet for personellpolitikken er å ha riktig kompetanse, på rett plass, til rett tid og i rett omfang, og å ha en organisasjonskultur preget av ansvarlighet, læringsevne og endringsvilje, og motiverte medarbeidere som trives på jobben. Dette krever langsiktighet i arbeidet og strategisk styring.

2.8.1 Personellstruktur

Arbeidet med å endre personellstrukturen skal videreføres i 2008. På grunn av manglende reduksjon i antall yrkesbefal og sivile har det tatt lenger tid å endre denne enn det som har vært fastlagt og forutsatt i tidligere styringsdokumenter.

Målet om 15 000 årsverk (ÅV) ved utgangen av 2008 ligger fast. Det aksepteres å gå ut over ÅV-rammen dersom det kan dokumenteres at det er totaløkonomisk lønnsomt på kort og lang sikt, og budsjett for 2008 er basert på en gjennomsnittlig årsverkramme på 15 900 årsverk. For øvrig skal det fortsatt fokuseres på reduksjon i antall ÅV og implementering av ny gradsstruktur.

Det er av stor betydning at Forsvaret gjennom grunnleggende befalsutdanning (GBU) rekrutterer et tilstrekkelig antall godt egnet personell til avdelingsbefal og eventuelt senere grunnleggende offisersutdanning (GOU). Med unntak av HVs behov for befall til OPL/K, er det ikke lenger behov for å utdanne befall til en mobiliseringsreserve. Forsvaret skal derfor fokusere på å rekruttere til befalsyrket generelt, og ikke til den enkelte GBU. Rekruttering, utvelgelse og ikke minst motivasjonsbygging under GBU skal justeres i tråd med dette. Ut over dette skal Forsvaret generelt fokusere på å rekruttere og beholde avdelingsbefall og vervede, jf. behovet for endring av personellstrukturen. Dersom dette skulle føre til midlertidige behov for ytterligere økning av årsverksforbruket i Forsvaret, ber vi om at saken tas skriftlig opp med FD. Eventuelle økninger av årsverksrammen skal uansett dekkes innenfor de gjeldende driftsrammer vedtatt av Stortinget for 2008.

Rammene i *PET nr. 15 til IVB for Forsvaret 2006 – Endring av gradsstrukturen* gjelder, men implementeringen i 2008 er justert i *PET nr. 17 til IVB for Forsvaret 2007 – Implementering av gradsstrukturen og stillinger med karantene/saksforbud*. Hensikten med justert gradsstruktur er å øke operative leveranser ved å tilpasse tilgjengelig personell til behovet. Spesielt viktig er det å få flere befall som er tilgjengelig for internasjonale operasjoner og kan ivareta kompetansebehov i operativ struktur. For å oppnå dette skal Forsvaret etablere et tydelig skille mellom grad og lønn, og legge til rette for horisontale karriereløp.

For å sikre et godt søkergrunnlag til krigsskoleutdanningen, skal krigsskoleutdannet personell tilsettes som yrkesbefall etter bestått 3-årig GOU. Personell som starter på GOU i 2008 og består denne i 2011, skal yrkestilsettes ved uteksaminering. Alle som tidligere har bestått krigsskole, skal også tilsettes som yrkesbefall, så fremt de ikke allerede er blitt det. Forsvaret skal så snart som mulig tilsette dette personellet som løytnanter i ledige stillinger. Forsvaret som helhet kan i 2008 maksimalt yrkestilsette 200, men kan planlegge med en kvote på 250 i 2011. Overskridelser av yrkestilsettingskvoten for 2007 skal utlignes mot totalt antall yrkesbefall og yrkestilsettingskvotene i de nærmeste årene. Kvoten gjelder for tilsetting av personell som har bestått 3-årig GOU, GOU kvalifiseringskurs og administrativ tilsetting.

Forsvaret skal prioritere arbeidet med å øke kvinneandelen blant befall og vervede og i lederstillinger høyt. Fokus skal være rettet både mot rekruttering og å beholde de som allerede er i Forsvaret. Frivillig sesjon for kvinner skal nyttes aktivt for å styrke rekrutteringen av kvinner til Forsvaret og på sikt å øke andelen kvinner blant befall og vervede.

Forsvaret skal som en del av personalpolitikken prioritere familiepolitikken. Denne skal gi forutsigbarhet og planmessighet, samt begrense de byrdene familier påføres når en av foreldrene disponeres i stillinger som medfører flytting av familien eller ved fravær fra familien. Dette gjelder spesielt ved deltagelse i internasjonale operasjoner.

I 2007 avsluttet Lønnsprosjektet sitt arbeid og la frem en sluttrapport med anbefalinger av tiltak som bør følges opp. Det henvises til FDs skriv av 7. juni 2007 hvor FST fikk i

oppdrag å utarbeide forslag til prioritering av hvilke saksområder som bør håndteres først, samt legge en plan for videre oppfølging og implementering av anbefalingene i prosjektet. Dette arbeidet skal videreføres og avsluttes i 2008.

2.8.2 Kompetanse

For å oppnå tilstrekkelig kontinuitet og erfaring innenfor mange ulike fagområder, skal Forsvaret ha god kompetansestyring, et fleksibelt utdanningssystem og en målrettet etter- og videreutdanning av personellet. Innen utgangen av 2008 skal Forsvaret ha prosesser og organisasjon for å understøtte et nytt system for strategisk kompetansestyring. Den teknologiske understøttelsen av dette skal være på plass senest i 2010. Systemet består av prosess og organisatoriske tilpasninger og skal muliggjøre tilstrekkelig oversikt over kompetansebeholdningen i Forsvaret. Dette for å gi Forsvaret styringsinformasjon og et bedre analyseverktøy for å kunne planlegge fremtidig personellsammensetning og kompetansebehov.

Forsvaret skal innføre et mer fleksibelt utdanningssystem med modulbaserte utdanningspakker og mer målrettet etter- og videreutdanning av personellet.

GBU skal gi relevant utdanning som dekker Forsvarets behov for faglig og personlig kompetanse på de laveste gradsnivåene. For å dekke kompetansekravene som stilles til avdelingsbefalet, skal utdanningen være modulbasert og praktisk rettet med en fleksibel varighet.

Prøveordningen med begrenset direkte rekruttering til GOU, for at elever uten forutgående militær bakgrunn kan tas opp på befalsskolen med intensjon om direkte overgang til krigsskole, videreføres i 2008. Prøveordningen forutsetter en identifiserbar grunnleggende befalsutdanning før elevene begynner et grunnleggende offisersutdanningsløp. Det skal ikke legges opp til direkte rekruttering fra videregående skole.

Forsvaret bes i 2008 å foreta en vurdering av evt. å utvide emneområdene på masterutdanningen i videregående offisersutdanning (VOU), samt åpne for flere modulbaserte studier og opptak av flere sivile studenter.

2.8.3 Verneplikt

Verneplikten er en sentral del av forsvarskonseptet og den viktigste rekrutteringsportalen for utdanning og tjenestegjøring i Forsvaret. Gjennom verneplikten får Forsvaret stabil tilgang av godt egnet personell som kan bekle funksjoner på laveste nivå og som kan rekrutteres til senere tjeneste som vervet eller befal. Verneplikten skal tilpasses Forsvarets behov også i 2008.

Som følge av at ordningen med innkalling av kvinner til frivillig sesjon er implementert, forventes det en økning av antall kvinner inne til førstegangstjenesten i løpet av 2008. Det er viktig at personlig utstyr/bekledning samt forlegningsmassen i Forsvaret er

tilpasset begge kjønn, og Forsvaret skal derfor fortsette nødvendige tilpasninger, bl.a ved oppgradering av EBA. Det er også viktig å ha et fokus på holdningsskapende arbeid i forbindelse med mottak og ivaretagelse av kvinner i Forsvaret.

I samsvar med ny formålsparagraf skal Voksenopplæringen (VO) gi tilbud til vervede, lærlinger, kontrakts- og avdelingsbefal. Ordningen med at vernepliktige kan ta inntil 20 studiepoeng under førstegangstjenesten er innført og videreføres. VO-midlene skal være øremerkede, helhetlige og sporbare. Disponering av midlene skal ivaretas gjennom en samhandlingsprosess mellom fagmyndighet og budsjetteier. Praksis med dekning av utgifter til EBA for VO videreføres i henhold til dagens ordning, dvs. dekkes av den enkelte vertsavdeling (jf. Tff 414).

Departementet tar sikte på å avvikle den særlige ordning for sjømenns verneplikt med virkning fra 1. januar 2009. Dette vil ikke ha innvirkning på fritaksordningen og på den særlige retten aktive sjømenn har til utsettelse eller fritak for førstegangstjeneste på nærmere fastsatte vilkår.

2.8.4 Generelt

Det vises for øvrig til vedlegg G – personellrelaterte oppdrag til Forsvaret i 2008.

2.8.5 Konkretisering av enkelte oppdrag

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. Følg opp tiltak for å rekruttere, beholde og disponere personell med kritisk kompetanse. Det innebærer også en kvantifisering av problemet, med vekt på hvilke konkrete miljøer som er spesielt berørt samt antall kritiske vakanser i disse miljøene.	FD I	Kontinuerlig	FÅR
2. Klargjør rammene for de ulike personellkategoriene tilpasset den langsiktige utviklingen og de økonomiske rammene. I hovedsak er utfordringene knyttet til økningen av antall avdelingsbefal og reduksjon av sivilt personell.	FD I	Kontinuerlig	FÅR
3. Rapporter kvinneandel. Antall kvinnelige fast og midlertidig militært tilsatte (befal og vervede i aktiv tjeneste nasjonalt og internasjonalt)/totalantallet befa og vervede i hele Forsvaret X 100 %. Målet er 15%.	FD I		RKR 1, RKR 2 og FÅR

2.9 Holdninger, etikk og ledelse

Sektormål: M2: En organisasjonskultur preget av ansvarlighet, læringsevne og endringsvilje, og medarbeidere med økt trivsel og motivasjon

Konkretisering av målet:

1. En organisasjonskultur som støtter opp om Forsvarets oppgaveløsning gjennom holdninger, arbeidsprosesser og ledelse.
2. Man må trives for å være motivert for å bli god på å løse Forsvarets oppgaver.
3. Ledestjerne i lederskapet: løse oppdraget og ha omsorg for personellet.

Kritiske suksessfaktorer:

1. Toppledelsen som rollemodeller.
2. Lederforankring.
3. Bred involvering.
4. Tro på at det er en sammenheng mellom den enkeltes innsats og effektiv oppgaveløsning.
5. Lederfokus på trivsel og motivasjon.

Forsvarets mål:

- S. Motiverte medarbeidere.
T. Organisasjonskultur preget av ansvarlighet, læringsevne og endringsvilje.

<i>Styringsparametere:</i>	<i>Tiltak:</i>
M2-1: Jobbtilfredshet M2-2: Lederskap Iht. vedlegg A	M2-1: Følg opp handlingsplanen for holdninger, etikk og ledelse. M2-2: Gjennomføre forbedringsarbeid i kjølvannet av medarbeiderundersøkelsen.

2.9.1 Handlingsplan for holdninger, etikk og ledelse

Implementeringen av Handlingsplanen for holdninger, etikk og ledelse (HEL) i forsvarssektoren har pågått gjennom hele 2007. Hensikten med dette arbeidet er å skape en organisasjonskultur preget av godt lederskap, gode holdninger og medarbeidere med høy etisk bevissthet. Dette er viktig både for å videreføre omstillingsprosessen, for å lykkes i de operasjoner som Forsvaret daglig utfører både i inn- og utland og for å bidra til å opprettholde den nødvendige troverdighet og tillit i samfunnet. Forsvaret skal i 2008 fortsette arbeidet som er påbegynt. Arbeidet med de lokale handlingsplanene skal være avsluttet ila. første halvår 2008. Handlingsplanene skal utgjøre et sett med tiltak som oppleves som nyttige og relevante for ledere, medarbeidere og vernepliktige på alle nivå i de enkelte forsvarsgrener og fellesinstitusjoner. Tiltakene skal være av en slik art at de stimulerer til pågående aktivitet og ikke får preg av å være et engangsfenomen. Medarbeiderundersøkelsen

skal utvikles slik at den i større grad blir et instrument for å måle etiske og holdningsmessige aspekter ved det lederskap som utøves.

2.9.2 Oppfølging av veteraner

Forsvaret skal sørge for at veteraner fra internasjonale operasjoner får den oppfølgingen de trenger. I samarbeid med FST har FD utarbeidet en avtale med Helse- og omsorgsdepartementet om oppfølging av veteraner. Avtalen ble inngått i april 2007, og forutsetter at Forsvaret har ansvar for psykologisk/psykiatrisk oppfølging av veteraner i ett år etter avsluttet tjeneste. For at Forsvaret skal kunne oppfylle denne forpliktelsen overfor det sivile helsevesenet og veteranene, har FST, i brev av 14. februar 2007 til FD, utarbeidet en oversikt over behovet for økte personellressurser. Forsvaret skal innenfor tildelt ramme øke kapasiteten ved Nasjonal militærmedisinsk poliklinikk (NMP) og de regionale stressmestringsteamene i samsvar med nevnte brev.

Ett år etter hjemkomst vil ansvaret for veteranene overføres det sivile helsevesenet. FST, ved NMP, skal innen 1. juni 2008 i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet utarbeide administrative rutiner for overføringen av veteranene til det sivile helsevesenet. Denne overføringen skal ivaretas slik at alle med behov for oppfølging blir tatt hånd om. Det skal etableres et samarbeid relatert til de medisinske aspektene av oppfølgingen på nasjonalt og regionalt nivå.

FD understreker viktigheten av at de iverksatte og planlagte tiltak for å styrke oppfølgingen av veteraner fra internasjonale operasjoner blir prioritert.

2.9.3 Konkretisering av enkelte oppdrag

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. Utred evt. opprettelse av et "Museum for Forsvarets fredsstøttende operasjoner" i samarbeid med Stiftelsen Militærhistorisk Forum Østlandet. Utredningen skal ses i sammenheng med Forsvarsmuseets egen planlagte satsing mot grunnlovsjubileet i 2014 og gjøres innenfor en økonomisk ramme på kr 500 000,-.	FD I		FÅR

2.10 Måltrettet anvendelse av ny teknologi

Sektormål - M3 Måltrettet anvendelse av ny teknologi

Konkretisering av målet:

Anvende og implementere ny og eksisterende teknologi som bidrar til økt situasjonsforståelse, bedre beslutningsgrunnlag, understøttelse av operativ evne og mer kostnadseffektiv drift av Forsvaret. Konsekvensen av innføring av ny teknologi skal synliggjøres og realiseres gjennom hele forsvarssektoren

Kritiske suksessfaktorer:

- Tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for å kunne implementere NbF grad 1 og ta i bruk nytt forvaltningssystem
- Økt kontroll og helhetlig styring av ressursbruken på drift av IKT
- Evne til å gjennomføre materiellprosjekter iht FDs perspektivplan materiell (PPM)

Forsvarets mål:

- Implementere NbF grad 1 (se FFOD 2007 (innledende NbF, s. 97)
- Ta i bruk nytt forvaltningssystem, samt bedre kontroll og helhetlig styring av ressursbruken innen IKT i Forsvaret.
- Utarbeide plan for å nå tilstandene av NbF grad 2 (se FFOD 2007 (integrerende NbF), s. 97)
- Tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for å ivareta gjennomføringen av materiellprosjekter iht FDs perspektivplan materiell (PPM)

Styringsparametere:

Tiltak:

M3-1: Ferdigstill P2914 (FISBasis H/NS) innen 2008 for å understøtte operativ beslutningsstøtte.
M3-2: Implementer nødvendige tiltak for oppnåelse av NbF Grad 1 (innledende NbF).
M3-3: Utarbeid plan for strategisk styring av kompetanse innen IKT
M3-4: Legg til rette for at krav til sikkerhet i større grad kan veies opp mot behovet for informasjonsdeling, felles situasjonsforståelse og økt effekt (forutsetning for NbF).
M3-5: Tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for å gjennomføre godkjente prosjekter innen Program NbF
M3-6: Legg til rette for at godkjente prosjekter for 2008 kan gjennomføres
M3-7: Utarbeid overordnet plan (veikart) for NbF grad 2

2.10.1 Konkretisering av enkelte oppdrag

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. Viderefør Norges rolle som vertsnasjon for <i>Coalition Warrior Interoperability Demonstration</i> (CWID) til og med 2008 i henhold til gjeldende avtale med NATO.	FD IV		FÅR
2. Delta med nødvendige ressurser i vurdering av Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur.	FD V		FÅR
3. Legg til rette for og innfør Økonomiprojektet i LOS-programmet.	FD V		RKR 1 og 2, FÅR
4. Legg til rette for og innfør FISBasis H/NS	FD V	Hele 2008	FÅR
5. Identifiser gapet mellom eksisterende kapasitet og kompetanse og behov	FD IV		FÅR
6. Besett vakanser i OPL innen områder Forsvaret mangler kompetanse og kapasitet, med fokus på operativ virksomhet og fagteknisk/merkantilt innen materiellinvesteringsområdet.	FD IV		FÅR
7. Implementer nødvendige tiltak for å oppnå en bedre styring av Forsvarets IKT-ressurser	FD IV		FÅR

2.11 Følgende oppdrag er av generell art og er ikke fordelt på målbilde

Konkretisering av enkelte oppdrag			
	<i>Ansvarlig avdeling i FD</i>	<i>Tidsfrist</i>	<i>Rapportering</i>
1. Implementer EØS-avtalens forordninger om <i>Single European Sky</i> .	FD III	Kontinuerlig	FÅR
2. Viderefør Forsvarets støtte til den statlige slepebåtbereidskapen innenfor rammen av fastsatt årsprogram for 2008. I tilknytning til årlig verkstedopphold eller andre driftsavbrudd for de aktuelle fartøy skal det fra Forsvarets side ikke bli fremskaffet alternativ kapasitet gjennom korttids innleie. Alternativ kapasitet forutsettes dekket av Fiskeri- og kystdepartementet.	FD III	Kontinuerlig	FÅR
3. Aktivitetsnivået for Redningshelikoptertjenesten skal	FD V	Kontinuerlig	FÅR

videreføres på 2007-nivå (jf. styringsparameter I-2-2 gjennomføringsgrad styrkeproduksjon), men uansett innenfor tildelte driftsrammer			
4. Det skal i løpet av 2008 være etablert tilstedevakt ved Sola, Banak, Bodø, Ørland og Rygge. Forbered etablering av tilstedevakt ved Florø fra 1. januar 2009.	FD V	Kontinuerlig	FÅR
5. Øk den utøvende aktiviteten i Forsvarets musikk i2008 sammenlignet med 2007	FD I	Kontinuerlig	RKR 1 og 2, FÅR
6. Viderefør Loran-C foreløpig ut 2009.	FD IV	Kostnader skal synliggjøres og refunderes av KFD. IKT-stillinger for drifting av Loran-C kommer i tillegg til stillingsrammen for FLO IKT.	FÅR

3. OMTALE AV DE ENKELTE KAPITLER

FD legger til grunn at det samlede aktivitetsnivået i Forsvaret blir generelt høyere i 2008 enn i 2007, og da spesielt i nord, pga. effektiviseringer i FLO og FB, og andre forhold som omtales under de enkelte kapitler.

3.1 Kapittel 1720 Felles ledelse og kommandoapparat

Kapitlet er reelt redusert med 510,6 mill. kroner i forhold til budsjett for 2007, og får en total utgiftsramme på kr. 1 834 280 000,-.

Reduksjonen skyldes i all hovedsak lavere kostnader til avgangsstimulerende tiltak, realisering av gevinster i FLO og FB, samt at øvelse *CR 08* og *Gemini 2008* ikke vil bli gjennomført. I forhold til 2007 styrkes kapitlet ved lavere utgifter til EBA-forvaltning og tjenester fra FLO, som følge av arealnedtrekk og effektivisering i FB og FLO.

Følgende budsjettekniske justeringer er foretatt på kapitlet:

- 18,6 mill. kroner er overført til kapittel 1740 FLO ifm. overføring av EBA tilhørende regional støttefunksjon (RSF).
- 10,3 mill. kroner er overført til kapittel 1740 til drift av skyte- og øvingsfelt.
- 7,6 mill. kroner overført til kapittel 1795 for kostnader ifm. EBA på.
- 1,65 mill. kroner overført til kapittel 1734 til lærlingeordningen.
- 0,895 mill. kroner overført til kapittel 1740 for rabatterte tjenestereiser.
- 1,0 mill. kroner tilført for diverse tekniske endringer gir tilføring av.

3.1.1 Post 50

Posten gjelder førtidspensjonering av sivile før Folketrygden overtar ansvaret, og er økt med 34,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2007 og korrigert for priskompensasjon. Økningen skyldes at Forsvaret så langt ikke har betalt arbeidsgiveravgift av pensjonsutbetalingene.

3.1.2 Post 70

Posten gjelder utgifter til rentestønad for å dekke differansen mellom utlånsrenten i Befalets låneordning og markedsrenten, samt utbetalinger av garantiansvar. Posten er videreført på samme nivå som i 2007.

3.2 Kapittel 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben

Kapitlet er reelt styrket med 107,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2007, og gis en total utgiftsramme på kr 2 174 458 000,-. Reell endring skyldes i hovedsak styrking av Forsvarets sanitet med 79, 883 mill. kroner sammenlignet med saldert

budsjett for 2007. Styrkingen gjelder økning allerede foretatt i 2007, som teknisk først kommer til uttrykk i 2008. I forhold til 2007 styrkes kapitlet også ved lavere utgifter til EBA-forvaltning og tjenester fra FLO, som følge av arealnedtrekk og effektivisering i FB og FLO.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 17,2 mill. kroner er overført til kapittel 1740 FLO ifm. utgifter til regional støttefunksjon (RSF).
- 5,3 mill. kroner er overført til kapittel 1740 ifm. utgifter til drift av skyte- og øvingsfelt.
- 15,8 mill. kroner er tilført for EBA-kostnader for garnisonshelsetjenesten til Forsvarets sanitet.
- 29,0 mill. kroner er overført til kapittel 1731 ifm. kostnader for MP-kompani fra Forsvarets kompetansesenter for logistikk.
- 1,4 mill. kroner er tilført fra kapittel 1719 ifm. overføring av serienr. 1205 Nasjonal liaisonoffiser ACT.
- 0,8 mill. kroner tilføres som andre tekniske endringer.

3.3 Kapittel 1731 Hæren

Kapittel 1731 er reelt styrket med 146 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2007, og gis en total utgiftsramme på kr. 3 967 421 000,-. I forhold til 2007 styrkes kapitlet ved lavere utgifter til EBA-forvaltning og tjenester fra FLO, som følge av arealnedtrekk og effektivisering i FB og FLO, lavere utgifter som følge av frafall av NRF-beredskap, og utgifter overført fra investering til drift.

Den reelle økningen skal knyttes til trening av Hæren og økning av operative kapasiteter mot målene for inneværende langtidsperiode. Dette skal gi Hæren styrket personellutholdenhet til å støtte to internasjonale operasjoner med to større bidrag samtidig i to forskjellige geografiske områder, eksempelvis ett i Afghanistan på dagens størrelse og ett i Afrika. Det settes videre krav til at Hæren ved avsluttet langtidsperiode skal kunne vedlikeholde et bataljonsstørrelsesengasjement i internasjonale operasjoner over en periode på 3-5 år. Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando, grensevakt og kongevakt skal opprettholdes på nivå som i 2007.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 28,3 mill. kroner er overført til kapittel 1740 FLO som utgifter til regional støttefunksjon (RSF).
- 46,5 mill. kroner er overført til kapittel 1740 ifm. utgifter til drift av skyte- og øvingsfelt (kapittel 1725).
- 0,6 mill. kroner er overført til kapittel 1725 for EBA-kostnader for garnisonshelsetjenesten til Forsvarets sanitet.
- 29,0 mill. kroner er tilført fra kapittel 1725 ifm. overtagelse av utdanningsansvaret for MP-kompani.

- 1,5 mill. overført til kapittel 1734 til lærlingeordningen.
- 2,594 mill. kroner overført til kapittel 1740 for rabatterte tjenestereiser.
- 0,5 mill. kroner tilført for diverse tekniske endringer.

3.4 Kapittel 1732 Sjøforsvaret

Kapittel 1732 videreføres i 2008 på nivå med saldert budsjett 2007 (reelt økt med 0,7 mill. kroner), og gis en total utgiftsramme på kr. 2 846 940 000,-. I forhold til 2007 styrkes kapitlet ved lavere utgifter til EBA-forvaltning og tjenester fra FLO, som følge av arealnedtrekk og effektivisering i FB og FLO.

Det forventes at fregatter av den nye Fridtjof Nansen-klassen (FN-klassen) har begrenset operativ kapasitet i 2008. Full operativ kapasitet vil først nås når maritime helikoptre (NH-90) vil være innfasert, tidligst i 2011/2012.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 154,3 mill. kroner er tilført fra kapitlene 1734 og 1740 ifm. overføring av regional støttefunksjon (RSF), Base Bergen.
- 52,2 mill. kroner er overført til andre kapitler for RSF-oppgaver.
- 1,5 mill. kroner er overført til kapittel 1725 ifm. EBA for garnisonshelsetjenesten.
- 0,45 mill. kroner overført til kapittel 1734 til lærlingeordningen.
- 1,567 mill. kroner overført til kapittel 1740 for rabatterte tjenestereiser.
- 0,359 mill. kroner tilført for diverse tekniske endringer.

3.5 Kapittel 1733 Luftforsvaret

Korrigert for budsjettekniske endringer er kapitlet reelt redusert med 17,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2007, og gis en total utgiftsramme på kr. 3 406 254 000,-. I forhold til 2007 styrkes kapitlet ved lavere utgifter til EBA-forvaltning og tjenester fra FLO som følge av arealnedtrekk og effektivisering i FB og FLO.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 26,0 mill. kroner er overført til andre kapitler for RSF-oppgaver.
- 11,3 mill. kroner er overført til kapittel 1740 ifm. utgifter til drift av skyte- og øvingsfelt.
- 2,9 mill. kroner er overført til kapittel 1725 for EBA-kostnader for garnisonshelstjenesten.
- 2,5 mill. kroner er tilført fra kapittel 1740 ifm. oppgaveoverføring av kvalitetssikring på Sea King.
- 1,35 mill. kroner overført til kapittel 1734 for lærlingeordningen.
- 1,316 mill. kroner overført til kapittel 1740 for rabatterte tjenestereiser.

3.6 Kapittel 1734 Heimevernet

Kapittel 1734 er reelt styrket med 7,3 mill. kroner i forhold til budsjett 2007, og gis en total utgiftsramme på kr. 1 082 867 000,-. I forhold til 2007 styrkes kapitlet ved lavere utgifter til EBA-forvaltning og tjenester fra FLO, som følge av arealnedtrekk og effektivisering i FB og FLO.

Økningen gjenspeiler en fortsatt prioritet på HV, hvor kvalitetsreformen vektlegges. Full operativ kapasitet for innsatsstyrkene skal etableres innen utgangen av 2008, mens forsterknings- og oppfølgingsstyrkene først oppnår full operativ kapasitet i begynnelsen av neste langtidsperiode.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 10,5 mill. kroner er overført til kapittel 1740 som utgifter til regional støttefunksjoner.
- 8,8 mill. kroner er overført til kapittel 1740 ifm. utgifter til skyte- og øvingsfelt.
- 0,5 mill. kroner er overført til Forsvarets sanitet (kapittel 1725) for EBA-kostnader for garnisonshelstjenesten.
- 4,95 mill. kroner tilført fra kapitlene 1720, 1731, 1732 og 1733 for lærlingeordningen.
- 0,576 mill. kroner overført til kapittel 1740 for rabatterte tjenestereiser.

3.7 Kapittel 1735 Etterretningstjenesten

Kapittel 1735 videreføres i 2008 sammenliknet med saldert budsjett for 2007. Den totale utgiftsrammen vil være på kr. 834 347 000,-.

Informasjon er en forutsetning for å sikre sivile og militære myndigheter korrekte og oppdaterte beslutningsgrunnlag. I en tid der informasjon blir stadig viktigere pålegges Forsvaret å opprettholde og styrke forbindelser og samarbeid med tilsvarende tjenester i andre land.

3.8 Kapittel 1740 Forsvarets logistikkorganisasjon

Kapittel 1740 er reelt redusert med 142,8 mill. kroner i forhold til budsjett 2007, og gis i 2008 en total utgiftsramme på kr. 2 500 807 000,-. Reduksjonen skyldes i hovedsak lavere kostnader gjennom realisering av gevinster i FLO, inkludert RSF. I tillegg vil kostnadene til husleie ved utrangering av EBA og utgifter til EBA-forvaltning reduseres. Dessuten skal interneffektivisering av FLO/TV gi ytterligere gevinster.

Følgende budsjettekniske endringer er foretatt på kapitlet:

- 146,8 mill. kroner overført til kapittel 1723 for overføring av RSF-tjenesten i Bergen til Sjøforsvaret.
- 10,3 mill. kroner overført til kapittel 1725 for overføring av EBA-kostnader for garnisonshelstjenestens sykestuer.

- 2,5 mill kroner overført til kapittel 1733 for kvalitetssikring av Sea King redningshelikopter.
- 86,8 mill. kroner tilført for justering av regionale støttefunksjoner mellom FLO og brukerne.
- 82,3 mill. kroner tilført fra de grenvise kapitlene for overføring av drift av skyte- og øvingsfelt.
- 12,0 mill. kroner tilført fra kapittel 1720 for støtte til Joint Warfare Center.
- 71,4 mill. kroner tilført fra grenvise kapitler ifm. bevilgningsfinansiering av personell i RSF Oslo.
- 9,2 mill. kroner tilført fra grenvise kapitler for kostnader knyttet til rabattavtaler med flyselskaper.
- 5,1 mill kroner tilført fra kapittel 1723 for utgifter knyttet til RSF Viken.

3.8.1 Horisontal samhandel FLO/ logistikktenester

Horisontal samhandel (HS) mellom FLO og øvrige deler av Forsvaret er av Forsvaret estimert til ca. 5,9 mrd. kroner for ordinær HS i 2008. Det har i budsjettprosessen vært gjennomført avklarende møter mellom FLO og kundene for å komme frem til en foreløpig felles forståelse for HS-nivået i 2008. Det er imidlertid ikke skrevet forpliktende avtaler, og de endelige avtalene vil kunne avvike fra det som fremkommer i tabellen under.

Kapittel	Forventet HS-nivå (2008-kroner)
1720	205 000
1725	716 000
1731	1 228 000
1732	737 000
1733	1 955 000
1734	256 000
1735	
1760	328 000
1790	82 000
1791	235 000
1792	194 000
1795	7 000
Sum	5 900 000

Inntil annet meddeles legger FD tabellen over til grunn for HS-nivået i 2008. Status og prognoser for HS iht. denne tabellen skal inngå i den månedlige økonomirapporten.

3.8.2 Endring i årlig gratis reiser

Det gjeninnføres to besøksreiser (to enkeltreiser av totalt fire) for befal og deres familie. Opphør av ledigplassreiser og en generell nedgang i antall reiser i Forsvaret har frigjort midler som har muliggjort dette.

3.9 Kapittel 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg

3.9.1 Post 01

Utgiftsrammen for kapittel 1760, post 01 er på kr. 861 255 000,-. Følgende fordeling er gjort:

Programområder	Gjennomførings-organisasjon	POST 01 Bevilgning
Tildelt FLO	FLO	681 255
Forprosjektering*	FST	10 000
CD&E	FOHK	30 000
LOS-programmet	FST	140 000
Totalt Forsvaret		861 255

Fordeling kap. 1760, post 01

3.9.2 Post 44

Gjelder nasjonal andel av NATOs fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, og har i 2008 en ramme på 10 mill. kroner.

3.9.3 Post 45

Materiellinvesteringene (kapittel 1760, post 45) er på 7 693,293 mill. kroner inkludert priskompensasjon. Dette er en reduksjon på 134,055 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2007. Tildelingen ligger betydelig under det bevilgningsnivå gjeldende langtidsplan legger til grunn, og som sådan vil det innebære en svekkelse av evnen til fornyelse av Forsvaret, og evnen til å kunne finansiere gjenanskaffelse av de store materiellsystemene som faller for levetid etter denne planperioden.

Rammen for Forsvarets del av posten er 7 375,293 mill. kroner i 2008 med følgende fordeling:

Programområder	Gjennomførings-organisasjon	POST 45 Bevilgning
Tildelt FLO	FLO	7 092 293
Forprosjektering*	FST	100 00
CD&E	FOHK	30 000
LOS-programmet	FST	153 000
Totalt Forsvaret		7 375 293

Fordeling kap. 1760, post 45

3.9.4 Post 48

Posten gjelder fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, og utbetalinger må hovedsakelig ses ifm. etablering av permanente lokaler for JWC. Posten har i 2008 en ramme på 260 mill. kroner.

3.9.5 Post 75

Gjelder Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet (under NATOs fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider) med en ramme i 2008 på 10 mill. kroner.

3.10 Kapittel 1790 Kystvakten

Driftsbudsjettet til Kystvakten er etter budsjettekniske endringer videreført sammenlignet med saldert budsjett for 2007, og gis i 2008 en total utgiftsramme på kr. 842 563 000,-. Imidlertid styrkes kapitlet ved lavere utgifter til EBA-forvaltning og tjenester fra FLO, som følge av arealnedtrekk og effektivisering i FB og FLO.

Følgende budsjetteknisk endring er foretatt på kapitlet:

- 0,6 mill. kroner overført til andre kapitler for overføring av RSF-funksjoner
- 7,7 mill. tilført fra kapittel 1732 for overføring av oppgaver fra Sjøforsvaret.
- 0,186 mill. kroner overført til kapittel 1740 for rabatterte tjenestereiser til.
- Ca 0,1 mill. kroner overført for diverse tekniske endringer.

Det er i 2008 bevilget 16 mill. kroner over materiellinvesteringbudsjettet (kapittel 1760, post 45) for å bygge om motorene på KVs tre Nordkapp-klasse fartøyer for å redusere utslippene av nitrogenoksider. Også dette bidrar til redusert press på Kystvaktas driftsbudsjett i 2008, i form av reduserte avgifter.

3.11 Kapittel 1791 Redningshelikoptertjenesten

Forsvarets andel av utgiftene til Redningshelikoptertjenesten er redusert med 6,8 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2007. Forsvarets andel utgjør kr. 31 835 000,-.

Søke- og redningsoppdrag innenfor norsk myndighetsområde utføres etter oppdrag fra hovedredningssentralene. Det samme gjelder for luftambulanseoppdrag. Militære oppdrag utføres etter oppdrag fra FOHK og koordineres ved behov med hovedredningssentralene eller Justis- og politidepartementet (JD) via FD.

Iht. driftsavtalen mellom JD og FD/FST skal utgifter til Redningshelikoptertjenesten dekkes iht. en fordelingsnøkkel fastlagt i samme avtale. For 2008 skal JD dekke i overkant av 90 pst. av de budsjetterte kostnader til operativ og teknisk drift. Forsvaret vil dekke det resterende beløp inkl. EBA-utgifter, i tillegg til kostnadene for utdanning av personellet. JD fastlegger, sammen med Helse- og omsorgsdepartementet, bruk av 330-skvadronen til luftambulansetjenester. JD vil utstede belastningsfullmakt til

Forsvarsdepartementet for de utgifter som påløper. LST skal utarbeide budsjett med tilhørende gjennomføringsrapportering for Redningshelikoptertjenesten. FD presiserer viktigheten av dette arbeidet, og forutsetter at nødvendig prioritering blir gitt av Forsvaret.

Etablering av tilstedevakt på redningshelikopterbasene fortsetter, og skal finansieres utenfor forsvarsrammen.

3.12 Kapittel 1792 Norske styrker i utlandet

Kapitlet er økt med 6,3 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2007, og utgiftsrammen er på kr. 732 090 000,-. Økningen gjelder økt deltagelse i *Operational Mentor- and Liaison Team* (OMLT) i Afghanistan og *Civil-Military Cooperation-enhet* (CIMIC) i Libanon. Kun operasjoner som er påregnelige, og dermed også endelig kostnadsberegnet, er lagt inn i budsjettet. Det forventes derfor at utgiftene på kapitlet vil øke, spesielt knyttet til en evt. operasjon til Sudan. For øvrig vises til pkt. 2.4.

3.13 Kapittel 1795 Kulturelle og allmenntilgode formål

Kapittel 1795, post 01 er reelt økt med 15,710 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2007, og gis en total utgiftsramme på kr. 223 589 000,-. Korrigert for budsjettekniske endringer er kapitlet som helhet blitt styrket med 5,2 mill. kroner. Forsvarets musikk skal styrkes med 2 mill. kroner ut over den økning som ble gitt i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2007.

Det er videre avsatt 50 mill. kroner til ivaretagelse av festningsverkene, som er en videreføring av saldert budsjett for 2007. Dette forvaltes av Forsvarsbygg.

4. LEDELSE OG STYRING

4.1 Innledning

FD utøver strategisk mål- og resultatstyring overfor Forsvaret, som beskrevet i RETAS. Styringsgrunnlaget for FD baserer seg på målene gitt i strategisk målbilde, styringsparametere og prioriterte risikofaktorer.

4.2 Risikostyring

Utgangspunktet for risikostyringen er de mål som fremgår av strategisk målbilde for forsvarssektoren. Hvert enkelt mål er ytterligere konkretisert med resultatkrav, styringsparametere og eventuelle tiltak. Hensikten med risikostyringen er å identifisere forhold eller hendelser som kan inntreffe og påvirke måloppnåelsen negativt. I 2008 skal risikofaktorer for målene i det strategiske målbildet for forsvarssektoren identifiseres sammen med risikoreduserende tiltak, og ved behov iverksetting av slike, for den delen av måloppnåelsen forsvarssjefen er ansvarlig for. I rapporteringen skal Forsvaret beskrive risikofaktorer og foreslå avbøtende tiltak. Der det er mulig og

hensiktsmessig, skal også positiv usikkerhet identifiseres og rapporteres, også hvis den positive usikkerheten materialiserer seg.

4.3 Måloppfølging

Måloppfølgingen for Forsvaret skjer gjennom etatsstyringen av Forsvaret, og forankres i etatsstyringsmøtene (ESM). Som grunnlag for tilbakemeldingen nyttes avviksrapportering. Tilbakemelding om gjennomføring av virksomheten i Forsvaret i 2008, herunder status for oppdrag og forbruk av tildelte midler og bestillingsfullmakter, skjer gjennom:

- Forsvarssjefens årsrapport (FÅR).
 - Resultat- og kontrollrapport 1 og 2 (RKR 1 og RKR 2).
 - Vurdering av operativ evne (VOE).
 - Månedlige rapporter og prognoser for økonomi og regnskap, samt tiltaksliste for økonomisk styring og forsvarlig forvaltning. I tillegg gis det orientering om operativ status i K-forum månedlig.
 - Ad hoc-rapportering ved spesielle forhold, for eksempel ved avvik.
 - Øvrig rapportering når det bl.a. gjelder gjennomføringsporteføljen på materiellinvesteringsområdet.
- Rapportene skal være gjennomgående informative med grundige analyser av årsaksforhold og sammenheng mellom målene, og angi iverksatte avbøtende tiltak eller forslag til tiltak. Det stilles krav til at rapportene er faktabaserte og målbildefokuserte, og at de inneholder FSJs samlede analyse og vurdering.

4.3.1 Statusrapportering

RØD status rapporteres for målene når:

- måloppnåelsen ikke er tilfredsstillende eller uakseptabel, eller
- det er kritisk risiko forbundet med å kunne nå målet, og
- korrektive eller avbøtende tiltak må iverksettes.

Det skal rapporteres GUL status for målene når:

- måloppnåelsen er noenlunde tilfredsstillende/akseptabel, eller
- det er forbundet med betydelig risiko å nå målet, eller
- målet er til observasjon for eventuell iverksetting av tiltak.

Det skal rapporteres GRØNN status for målene når:

- målet nås/måloppnåelsen er tilfredsstillende, og
- risikoen er neglisjerbar, og

- det ikke er behov for tiltak eller spesiell oppfølging.
- For styringsparameterne er det angitt grenseverdier for RØD, GUL og GRØNN status i konkretiseringen i vedlegg A.

4.4 Etatsstyringsmøter

Tidsplan for ESM i 2008 er:

Dato	Innhold	Kommentar
6. februar	Regnskap 2007	
13. mars	FÅR 2007	Rapporteringsfrist 21. februar. Frist forklaring til statsregnskapet 14. februar
10. juni	Budsjett 2009	Frist innlevering 5. mai
17. juni	RKR 1 2008	Rapporteringsfrist 27. mai
21. oktober	RKR 2 og omgruppering 2008	Rapporteringsfrist 30. september
9. desember	IVB 2009 og budsjettgrunnlag 2010	

Dessuten skal 3. juni og 7. oktober 2008 holdes av for eventuelle ekstraordinære ESM.

I tillegg til disse møtene vil det bli kalt inn til ytterligere 4-6 Felles ledermøter (FLM) for uformelt å drøfte sentrale utfordringer av substansiell art knyttet til Forsvaret. Disse er lagt til 9. januar, 20. februar, 29. april, 26. august, 23. september og 25. november.

4.5 Forsvarssjefens årsrapport (FÅR)

Forsvarssjefen gir årlig rapport om Forsvarets virksomhet gjennom fremsendelse av Forsvarssjefens årsrapport (FÅR) til Forsvarsdepartementet. FÅR fremsendes FD, med kopi til Riksrevisjonen, innen 21. februar 2008.

I årsrapporten skal det redegjøres for måloppnåelse i 2007 i forhold til de strategiske målene gitt i IVB 2007. FSJs sammenfattende vurdering av status skal danne et overordnet bilde av utviklingen i planperioden, dvs. at departementet skal motta en overordnet og samlet vurdering som setter produksjonsårets resultater i et planperiodeperspektiv. Analysen må være faktabasert, og skal omfatte utfordringene i forhold til gjennomføringen av målene for langtidsplanperioden og analyse av den generelle utviklingen i etaten, støttet av rapporteringene på mål- og resultatkrav.

FÅR for 2008, med frist for fremsendelse medio februar 2009, må i tillegg til rapportering for gjennomføringsåret 2008, også rapportere for virksomheten i hele innværende langtidssperiode (2005 – 2008). Spesielt skal måloppnåelsen for de økonomisk-administrative målene gitt i IVB LTP rapporteres.

4.5.1 Detaljeringsnivå

Årsrapporten skal gjennomgående ha et helhetlig perspektiv. Informasjonsmengden må avpasses til dette formål. Rådata skal fremsendes på de områder der det spesifikt er stilt krav om det (jf. strategisk målbilde) men for øvrig i så lite omfang som mulig.

Rapporten skal inneholde analyser og vurderinger av virksomheten, spesielt kostnadsanalyser, samt beskrive status for tilgjengelighet iht. den operative strukturen beskrevet i vedleggene B og F. Vurderinger, konklusjoner og anbefalinger som gjøres, skal underbygges med fakta. Der mangler ved for eksempel aktivitetsnivå påpekes, skal forskjellen mellom faktisk nivå og ønsket nivå kvantifiseres og kostnadssettes.

4.5.2 Tildelingsregnskap (årsregnskapet) – forklaring til statsregnskapet

Årsregnskapet skal gi en forklaring på eventuelle avvik i regnskapstallene ift. tildelingen gjennom IVB og/eller presiseringer, endringer og tillegg (PET) til disse. Dette skal senere benyttes av departementet i dets forklaringer overfor Riksrevisjonen. I tillegg skal årsregnskapet inneholde søknad om eventuell overføring av ubrukte midler og en spesifikasjon av forbruket av bestillingsfullmakter.

Årsregnskapet skal i tillegg gi et overslag over evt. det faktisk forbruk av ressurser utover forbruket av tildelte midler, ved f.eks. lagertæring og verdiforringelse, for elementer som skal beholdes i strukturen.

4.6 Resultat- og kontrollrapport 1 og 2 (RKR 1 og 2)

RKR 1 rapporteres pr. 30. april med rapporteringsfrist 27. mai 2008, mens RKR 2 rapporteres pr. 31. august med rapporteringsfrist 30. september 2008.

I RKR skal det redegjøres for:

- overordnet om gjennomføringen av virksomheten generelt så langt i budsjettåret;
- spesielle forhold som FD etter Forsvarets vurdering bør være orientert om;
- rapportering av mål- og resultatoppnåelse: Strategisk målbilde skal oppdateres med status for måloppnåelse, risikofaktorer, styringsparametere og eventuelle initiativ, og eventuelle avvik til disse. Både avvik og konsekvenser av å sette dem skal konkretiseres og i størst mulig grad kostnadssettes. Det skal redegjøres for hvilke korrigerende tiltak som eventuelt er iverksatt eller som planlegges iverksatt;

- Forsvarets totalregnskap: Forbruk og forpliktelser for de enkelte kapitler og poster, samt forventet samlet forbruk og forpliktelser ved årets slutt, dvs. prognoser for årsresultat, på kapitler og poster;
- status for oppfølging av tiltakslisten for økonomistyring og forsvarlig forvaltning (TØFF), inkludert en vurdering av eventuelle kritiske områder;
- investeringsprosjekter: Avviksvurdering for gjennomføring av de store investeringsprosjektene ift. godkjente rammer (ytelse, kostnad og tid), eller der milepælene i resultatkravet for 2008 evt. ikke lar seg realisere (fremdrift med tilhørende utbetalinger). Det skal i tillegg gis en beskrivelse av avvikenes konsekvenser og en redegjørelse for evt. tiltak som er eller vil bli iverksatt. Prognostisert mindreforbruk som følge av forsinkelser eller innsparinger kan nyttes til forsert fremdrift på andre prosjekter med tilhørende økt utbetaling.

4.7 Månedssrapporter

Det skal fremsendes månedlige regnskapsrapporter der forbruk og forpliktelser for de enkelte kapitler og poster, samt forventet prognose ved årsslutt, inkludert endringsforklaringer, skal fremgå (jf. mål Ø-1). Styringsparametere/mål- og resultatindikatorer fremgår av strategisk målbilde.

Oppfølging av tiltaksliste for økonomistyring og forsvarlig forvaltning (TØFF), inkludert en vurdering av eventuelle kritiske områder med tiltak som bør og skal iverksettes, fremsendes også månedlig.

I tillegg rapporteres status for operative leveranser månedlig og, ved eventuelle større avvik, til styrkeregisteret iht. fastlagte prosedyrer.

4.8 Ad hoc-rapportering

FSJ har et ansvar for å rapportere uten opphold til departementet om avvik/forhold som vurderes som vesentlige, og som er av en karakter som gjør at dette ikke kan vente til en fastsatt rapport.

4.9 Investeringsrapportering

Investeringsrapportering skal ha porteføljetilnærming. Rapportering om planlagt prosjektportefølje foretas gjennom FID og programledelsesprosessen. Forsvarets ansvar er å bidra innenfor sitt respektive ansvarsområde slik at porteføljeplanen har et helhetlig fokus og er gjennomførbar. Rapportering om planlagte prosjekter skal inneholde status for Forsvarets del av arbeidet med fremskaffelsesløsninger og eventuelle konseptuelle løsninger i forhold til oppdrag gitt av FD, samt planlagte eller iverksatte tiltak ved eventuelle avvik.

Rapportering på godkjent prosjektportefølje foretas gjennom FID. FD vil gjennomføre uformelle investeringsmøter hvert kvartal. På disse møtene vil status for det enkelte investeringsprogramområde bli gjennomgått. På investeringsmøtene skal FLO

gjennomgå status og komme med forslag til eventuelle korrigerende tiltak. Representanter fra de virksomheter som blir tilført materiell fra investeringer gjennomført av FLO, skal rapportere sin status.

Status for godkjente prosjekter skal rapporteres på det enkelte prosjekt fra styrkeprodusent og FLO i samarbeid, til FD ved FDs programområder. Rapporteringsmodulen i FID skal benyttes, og rapporten skal inneholde:

- Beskrivelse av konsekvenser av og tiltak iverksatt i forhold til evt. avvik (tid, kostnad, ytelse), og Forsvaret skal beskrive status for alle godkjente kategori 1-prosjekter og kategori 2-prosjekter med spesiell oppfølging,
- oversikt over inngåtte kontrakter og bestillingsfullmakter for materiellprosjekter.

Det skal videre:

- Gis en generell omtale av øvrige godkjente prosjekter i lavere kategori i tilfeller hvor det er vesentlige avvik i forhold til tid, kostnad eller ytelse eller hvor andre forhold tilsier spesiell rapportering,
- rapporteres evt. enkeltprosjekter der miljøhensyn ikke er fulgt opp, eller der hensynet til miljøet må ivaretas spesielt,
- gis status for evt. endringer som er innarbeidet i investeringsrutinene, som følge av investeringskonsept og ARF.

4.10 Årlig vurdering av operativ evne (VOE)

Forsvarssjefen skal årlig rapportere Vurdering av operativ evne (VOE). Vurderingen skal følge samme fremdrift som RKR 2, og skal inngå som en integrert del av denne. Ansvar for ferdigstillelse på vegne av FSJ som etatssjef er tillagt FD III.

Med Forsvarets operative evne forstås den til enhver tid tilgjengelige strukturs evne til å løse Forsvarets oppgaver. VOE er en kortfattet overordnet militærfaglig vurdering. For VOE 2008 legges til grunn det oppgavesett som er fastsatt i IVB LTP og IVB for 2008. Det skal rapporteres om evne til å løse oppgavene. Forsvarets faktiske operative evne pr 1. september 2008 skal ligge til grunn for rapporten.

Styrkeprodusentene gjennomfører en egen overordnet vurdering av evnen til å realisere ny operativ struktur iht. IVB LTP, sett i lys også av IVB 2008.

Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) støtter FOHK med å vurdere støttestrukturens evne til å understøtte den operative struktur.

Rapportene skal foreligge i FD innen 30. september 2008.

4.11 Særlige innspill med egne tidsfrister

4.11.1 Overføring av midler

FD vil ta stilling til disponering av eventuelle ubrukte midler tildelt i 2007 så snart forslag til disponering er mottatt. Forslag til overføring av ubrukte midler skal settes opp iht. krav; frist for innspill til FD er 15. februar 2008.

4.11.2 Budsjettforslag 2009

FSJ skal utarbeide budsjettforslag for gjennomføringsåret 2009, som skal være FD i hende innen 5. mai 2008. Budsjettforslaget skal basere seg på plangrunnlaget som er nærmere omtalt i kapittel 5, og vedlegg J.

4.11.3 Omgruppering 2008

Innen 30. september 2008 skal det fremsendes innspill til omgruppering av forsvarsbudsjettet for 2008, med eventuelle forslag til endret bevilgning innenfor Forsvarets kapitler. Innspillet skal basere seg på rapportert status i RKR 2 for 2008, og må inneholde forklaringer til endringsforslagene. Alternativt skal det bekreftes at ingen endringer anses nødvendig. Det er også i 2008 uaktuelt med en omfattende omgrupperingsproposisjon. I utgangspunktet er det kun åpning for tekniske omdisponeringer, og kun i helt spesielle tilfeller vil departementet godkjenne andre forslag til omgruppering. Forsvaret skal således innrette planlegging og utførelse av all virksomhet i 2008 innenfor de rammer som fremkommer av denne IVB. For 2008 skal FIN ha alle forslag til endringer av forsvarsbudsjettet innen midten av oktober 2008. Forslag til omgruppering må således være endelig.

4.11.4 Forklaringer til statsregnskapet for 2008

Utkast til FDs forklaringer til statsregnskapet innenfor Forsvarets kapitler skal foreligge senest 13. februar 2009.

5. PLANGRUNNLAG 2009

Detaljert plangrunnlag for 2009 vil bli beskrevet nærmere i vedlegg J - plangrunnlag 2009, som vil bli gitt ut i månedsskiftet januar/februar 2008. Dokumentet vil danne grunnlaget for både den påfølgende oppdrags- og ressursdialogen, og utformingen av FSJs budsjettforslag for 2009. Sistnevnte skal leveres innenfor de rammer som er trukket opp i FDs plangrunnlag.

Utarbeidelsen av FSJs planforslage vil foregå i en integrert prosess mellom FD og FST. Plan for gjennomføring av planbeidet for 2009 er som følger:

- januar/februar utgivelse av plangrunnlag
- primo februar oppstartsmøte

- mars dialoger med kapitleiere
- 5. mai frist FSJs budsjettforslag
- 10. juni ESM behandler FSJs budsjettforslag
- 22. juni FD oversender foreløpig IVB for Forsvaret for 2009.

Alle parallelle prosesser som har innvirkning på FSJs budsjettforslag, skal i stort være avsluttet når innspillet oversendes FD senest 5. mai. Dette gjelder:

- vedlegg B – operativ struktur og klartider, der de enkelte strukturelementene skal være kostnadsberegnet (FD), samt NATO styrkemål 2008, operative fra januar 2008, med tillegg for 2009 (FD)
- vedlegg C – FSJs øvingsprogram med kostnadsberegning av hver øvelse (FD)
- vedlegg H – operasjoner i utlandet i 2008 (FD)
- utkast til leveransekontrakter mellom kapitleiere og FLO (FST)
- gjennomgang av og enighet om husleieavtalene for 2009 mellom den enkelte kapitleier og FB (FST/FB).

FD ber Forsvaret starte forberedelsene for budsjettarbeidet 2009, slik at tiden frem til oversendelse av FDs plangrunnlag og FSJs budsjettinnspill kan utnyttes best mulig. Spesielt viktig er det at FST jobber integrert med FD i arbeidet med utvikling av IVB til ny langtidsperiode og plangrunnlag for 2009 for å skape størst mulig grad av felles forståelse knyttet til kostnadsbildet, og at arbeidet med å skape størst mulig klarhet i dette bildet følges opp av alle berørte aktører.